

www.alvraddarna.se

ÄLVRÄDDAREN 2017

STRÖMMANDE VATTEN – LEVANDE LANDSKAP

VATTENKRAFTEN HÅLLBAR?

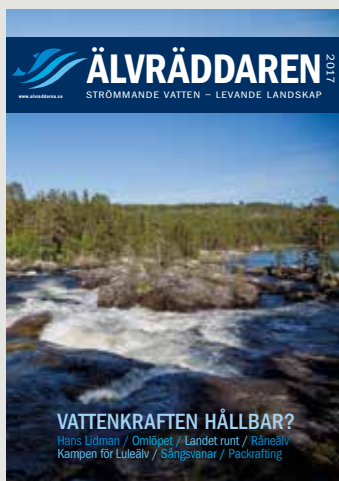
Hans Lidman / Omlöpet / Landet runt / Råneälv
Kampen för Luleälv / Sångsvanar / Packrafting

ÄLVRÄDDAREN 2017

INNEHÅLL

- 3 LEDARE:**
Christer Borg
- 6 SÅ STARTADE ÄLVRÄDDARNA**
Jan Ternhag
- 7 INBJUDAN TILL ÄLVRÄDDARNAS ÅRSMÖTE**
- 8 RÅNEÄLVEN – trettio år av frihet!**
Gunnar Westrin
- 12 KAMPEN FÖR LULEÄLVEN**
Siri Lundström
- 16 ÄR VATTENKRAFTEN HÅLLBAR?**
Lennart Gladh
- 20 SÅNGSVANAR**
Lars Norman
- 22 TESTEBOÅN – arbetet börjar ge utdelning**
Bernt Moberg
- 26 PACKRAFTING**
Martin Sleipner
- 28 HANS LIDMAN – en av våra första älvräddare**
Jan Lahenkorva
- 32 OMLÖPET**
Elever från Järvenskolan Tallås, Annika Löfvenborg
- 35 PRODUKTER FRÅN ÄLVRÄDDARNA**
- 36 LANDET RUNT och Föreningsel/Tranås Energi**
- 38 SPONSORANDE FÖRETAG**

Framsida: Herrevadströmmen, Bräcke.
Foto: Joakim Blomkvist, joakimblomkvist.se

ÄLVRÄDDAREN utges av Älvräddarnas Samorganisation med ett nummer årligen. Manuskript, debattinlägg, brev etc är mycket välkomna. Foton, kartor och illustrationer är synnerligen önskvärda

Medlemskap

Enskild medlem: 200:-/år
Enskild medlem + gåvopaket: 350:-/år
Famijmedlemskap: 250:-/år
Famijmedlemskap + gåvopaket: 400:-/år
Stödande organisation: 300:-/år

Ordna ditt medlemskap via autogiro med blanketten som följer med tidningen eller läs mer här:
<http://www.alvraddarna.se/medlem/>

Sätt in pengar på vårt plusgiro 73 65 73 - 7.

Glöm inte att ange namn, postadress, telefon och e-postadress så att vi kan skicka meddelanden och vår alltid lika högtintressanta Älvräddaren till dig!

Gåvopaket

Gåvopaket innebär att du stödjer oss med ett lite större belopp. Du får då en buff, en självhäftande dekal och ett broderat märke för ryggsäck eller jacka så att du stolt kan visa att du är stödande medlem. Dessutom kommer vi att under året via de företag och sponsorer som stödjer Älvräddarnas arbete att kunna erbjuda en och annan förmån vilket vi återkommer med i speciella utskick.

Sponsoring

Kontaktperson:
Micke Färlin
micke.farlin@alvraddarna.se
073-274 87 44

Donera

Vi är tacksamma för alla donationer, stora som små! Älvräddarna har även SWISH 123 471 82 43

Redaktion

Esa Fahlén
Allmogeplassen 35A
724 80 Västerås
070-250 23 36
esa.fahlen@alvraddarna.se

Huvudadress

Älvräddarnas Samorganisation
Lissvägen 1
880 30 NÄSÅKER
0622-300 95, 0706-84 74 31
www.alvraddarna.se

Ordförande

Christer Borg
Kläppvägen 2B, 880 30 NÄSÅKER
0622-30095, 070-684 74 31
christer.borg@alvraddarna.se

Medlemsregister

Älvräddarna Robertsfors
Stantorsgatan 6
91531 Robertsfors
070-305 22 58
medlem@alvraddarna.se

Grafisk design och produktion

Tomas Transten
08-10 30 25
tomas@grafiskahuset.se

Tryck
Åtta.45

STORT TACK till alla som bidragit med
texter och bilder i Älvräddaren!

Vattenkraftsfrågan det senaste året

KÄRA LÄSARE och medlem, återigen dags att summera lite vad som hänt sista året.

Sedan sist, maj 2016, har det återigen börjat röra på sig efter några år av stiltje. 2014 kom som ni säkert känner till slutbetänkandet från Vattenverksamhetsutredningen, en utredning som tillsattes 2012 av dåvarande miljöminister Lena Ek. Undertecknad satt tillsammans med drygt tjugo andra personer med som så kallad "expert" i utredningen, vilket var både bra och lärorikt.

Både delbetänkandet som kom hösten 2013 och slutbetänkandet 2014 hade en hel del bra förslag på ändrade regler för vattenkraften, allt med avsikt att komma till rätta med den snart hundraåriga gräddfil som vattenkraften haft juridiskt, med kända och negativa konsekvenser för miljön. För oavsett att vi och jag tycker det är bra med förnybar produktion av el, får det inte ske hur som helst, utan den måste produceras med hänsyn till andra miljöaspekter än bara klimatförändringarna, t.ex. biologisk mångfald.

VAD GÄLLER DET senare är just vattenkraften den produktion som påverkar allra mest av de förnybara. Det beror på att vattenkraft, som den är byggd i allmänhet i Sverige och internationellt, bygger på att förändra grundläggande fysiska ekosystemfunktioner i de strömmande vattendragen. Energin som tas till vara till hundra procent genom att koncentrera all fallhöjd

och allt vatten i en enda punkt, intaget till turbinen, är energi som i ett naturligt och orört vattendrag skapar många av de speciella förutsättningar som normalt finns. Det är den energin som formar och omformar å- eller älvfåran över tid och skapar de tusentals nischer som organismer av olika slag nyttjar, t.ex. insekter, växter, fiskar och även fåglar och däggdjur.

NÄR DEN ENERGIN skördas och försvinner i elledningar, skapas en lägre nivå av biologisk mångfald. Det tillsammans med dammarna som oftast dämmer upp habitat i forsar och strömsträckor, skapar ensartade och sjöliknande sedimentfyllda system ovanför dammen, och allt som oftast helt eller delvis torra områden nedströms dammen. Och allt detta sker på de ställen som normalt är de ekologiska motorerna i dessa ekosystem. För givetvis har ingenjörerna alltid lagt dammarna där de kan skörda mest fallhöjd. Det innebär att i åar eller älvar där de flesta forssträckorna tagits i anspråk, har ekosystemet transformerats till något helt annat än vad det var innan exploateringen.

Detta fenomen finns inte i någon annan produktionsform av förnybar energi, oavsett hur mycket okunniga försvarare av vattenkraften påstår att "all energiproduktion påverkar miljön". Vattenkraften sticker ut, eftersom dess funktion bygger på att i grunden förändra grundläggande ekosystemfunktioner till ett för miljön i vattnet negativt tillstånd.

Christer Borg. Foto: Svanthe Harström

POLITISK PROCESS. I förra årets nummer av Älvräddaren skrev jag lite om framförallt den småskaliga vattenkraften, som dras med ovan nämnda systemproblem, precis som den storskaliga. Vi visade att samhällsnyttan från den blygsamma elproduktionen i princip aldrig kan uppväga de skador som vattenkraften orsakar genom det fysiska ingreppet i grundläggande förutsättningar för ett fungerande strömmande vattenekosystem. Vi har därför hela tiden i de domstolsprocesser vi deltar i kring förelägganden av de som sedan praxis utvecklades 2012 kring urminnes hävd, försökt att få dessa ansökningar att avslås. Det kan kanske tyckas grymt mot ägarna till dessa de tusen minsta kraftverken som oftast är privatpersoner.

Men vi har också hela tiden visat att den konflikt som därmed uppstår, i första hand kan och bör lösas genom att dessa personer görs ekonomiskt skadeslösa vid en avveckling och borttagande av dammkropp och andra anläggningsdelar som påverkar vattenmiljön. Trots detta har det i tidningar och sociala media spridits en djupt okunnig debatt, där vi och de myndigheter som på uppdrag av regeringen sköter sina uppgifter enligt regleringsbrev, framställs som kallar för hamrade organisationer som bedriver "häxjakt" på människor som har kraftverken som försörjning i en tynande landsbygdstillvaro.

Packrafting på Nittälven. Foto: Henrik Holmqvist

Den bilden är felaktig på flera sätt. Dels bedriver inte myndigheter någon häxjakt, de sköter det uppdrag som är tilldelat, och de gör det med den lagstiftning som riksdagen stiftat, nämligen miljöbalken. Dels har som nämnts ovan förslag att fonder kan ersätta dem framlagts. Dels är agendan att svartmåla oss och myndigheter oftast felaktig i sina grundargument. Ingen av de tusen minsta producenter så mycket el att de kan utgöra en grundval för någons ekonomiska förutsättningar. Vinst efter drift- och underhållskostnader ligger i ett härad på kanske 3 000 – 16 000:-/år beroende på rådande elpris och andra faktorer.

I DEBATTEN BRUKAR också framföras att det förekommer en "utrivningsvåg" och att det som lämnas kvar efter att marodörerna dragit vidare är gyttjefyllda diken och sinande åar. För det första är det ingen utrivningsvåg, det är en överdrift som överskrider gränsen till ren lögn. Faktum är att av Sveriges totalt 12 000 dammar, har 4 försvunnit på myndighetsinitiativ. Övriga utrivningar är frivilliga och ofta initierade av dammägarna själva, eller i en bra samförståndsanda med dem. Exempelen från dessa visar att den tidigare rätt sterila vattenmiljön, med sedimentövertäckta bottnar, ersätts av livfulla strömpartier med återupprättad biologisk mångfald. Vi ska inte heller glömma att skräcken inför gyttjepölar hos delar av de boende runt dessa dammar allt som oftast byts mot en förundrad och positiv inställning till den "nya" och porlande restaurerade miljön. Och självklart

tar inte vattnet slut bara för att man tar bort en liten damm. Dessa små dammar fungerar på samma sätt som när du fyller på ett glas med vatten. När glaset är fullt, rinner det över om man inte stänger av kranen. På samma sätt fungerar det med dessa smådammar, det rinner in lika mycket vatten som det rinner ut. I princip samtliga fall av dammar i åar, fungerar på detta sätt.

Oavsett att fakta; att naturmiljön blir rehabiliterad i linje med de Nationella miljömålen och EU:s miljömål i Vattendirektivet, Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet; att det finns potential till en ekonomi som kommer landsbygden tillgodo med en faktor kanske hundra eller tusen gånger större än vad de småskaliga kraftverken ger till boende, har nu politiken i Sverige drabbats av någon form av systemfel i denna fråga.

I SKRIVANDE STUND förbereds en proposition som planeras att läggas fram inför riksdagen i oktober 2017. Det är inte propositionen som vi och våra vänner inom miljörörelsen önskat, det vill säga förslag baserade på Vattenverksamhetsutredningen. Nej, det är upprepade klagomål från EU-kommissionen till Sverige som ligger till grund för lagförslagen. Vi har i EU:s ögon inte kommit framåt i arbetet med att implementera Vattendirektivet på ett korrekt sätt. Senast fick Sverige ta emot klagomål i september 2016, och svaren som EU fick i november av Sverige har inte gjort EU lugnare. Lagstiftningen ska helt enkelt se till att EU inte drar Sverige till EU-domstolen för fördragsbrott.

Med det kan vi väl leva med, om bara lagstiftningen blir bra. Men då har politiken plötsligt efter ungefär 10 års frånvaro från åtgärdsarbetet i våra vatten vaknat. Lite yrvaket har vissa ledamöter istället för att sätta sig in i arbetet med Vattendirektivet och gällande lagstiftning och vilka förändringar som behövs för att nå miljömålen, i stort sett ensidigt lyssnat på de människor som bor bredvid tusentals spegeldammar och de minsta kraftverksägarnas oro inför de påstådda häxjakter som organisationer av olika slag påstås syssla med. Plötsligt har fakta och förnuft och vilja att komma fram till goda avvägningar ersatts av populistiska och faktaresistent påhopp på myndigheter, enskilda tjänstemän och miljöorganisationer.

MEN OM NÅGRA få ledamöter i riksdagen ansluter sig till detta, ska väl inte det påverka lagstiftningsarbetet? Det kan man tycka, men trots det skrivs i denna stund på lagförslag som kommer att ge de allra minsta ett moratorium från förelägganden från länsstyrelser. Riksdagen tillkännagav under 2016 till regeringen som sin mening att regeringen skulle återkomma med förenklade regler för den småskaliga vattenkraften. Grunden till de tillkännagivandena var ekonomiska, det vill säga, de tusen minsta har inte råd med att anlita konsulter och betala rättegångskostnader. (Sant. Men de har å andra sidan inte heller råd att betala åtgärderna som sådana, till exempel fiskvägar och fingaller med smal spaltvidd för att inte fisk ska skadas eller dödas i turbinerna. Och det kan man inte med de statsstödsregler som finns lösa med bidrag).

Men oavsett det har den delen lösts genom att den storskaliga branschen bildat en "frivillig" fond som tack för sänkningen av fastighetsskatten som skett. Frivillig inom citattecken, eftersom hela diskussionen kring skattesänkningen som skett med regeringen och Energikommissionen har haft fonden som en förutsättning. Därmed har grunden för riksdagens tillkännagivande undanröjts och lösts, eftersom alla dessa småkraftverk ska få 85 procent av samtliga kostnader täckta av denna fond.

Samtidigt har några riksdagsleda-

möter en agenda att också få igenom ett moratorium mot förelägganden från länsstyrelsernas sida av de som saknar tillstånd i egentlig mening sedan begreppet ”urminnes hävd” utmönstrats. Men detta kom aldrig med i tillkännagivandena från Civilutskottet respektive Miljö- och jordbruksutskottet. Trots det finns moratoriet med i lagförslagen som i skrivande stund arbetas på i regeringsdepartementet. Varför kan man undra, det är ju S och MP som bildat regering, och moratorieförslaget, som alltså röstades bort i riksdagen, kom ju från framförallt C och SD?

”Men måste det gå så långt att EU drar Sverige till domstol, av skälet att ett tusental olönsamma verksamheter ska skyddas till varje pris? På bekostnad av en enorm potential kring naturturism, framförallt sportfisketurism, i rehabiliterade åar och strömsträckor.”

Förklaringen är strikt politisk i sin sämsta mening. Politik handlar allt som oftast om att kompromissa och komma fram till väl avvägda beslut, där alla får någonting, men där alla inte får allt. I detta fall har det dock gått på tok. Om ett förslag som inte fått majoritet i riksdagen, och som dessutom skapar en situation där det kommer dröja ännu längre innan vi eventuellt når våra egna och EU:s miljömål, detta i strid med EU-fördraget, och som skyddar en liten grupp människors delinkomster eller i många fall mer eller mindre rena hobbyverksamheter ut strikt ekonomisk synvinkel, ändå får genomslag i lagstiftning, har politiken misslyckats.

FÖRKLARINGEN I DETTA fall stavas Energiöverenskommelsen. Det är ett politiskt högprestigeprojekt, med

syfte att säkra Sveriges elförsörjning under en längre tid. Gott så. För att den ska vara gångbar så länge som möjligt, har den förankrats i en majoritet i riksdagens partier, och över blockgränsen. S, MP, M, C och KD är de partier som enats. För att den ska kunna hålla, måste regeringen i alla propositioner som på något sätt berör elsystemet, skriva dessa så att alla parter i överenskommelsen kan acceptera skrivningarna. Och däri uppstår problemet för våra vatten och kommande lagstiftning.

Eftersom C, som är en av parterna i Energiöverenskommelsen, ville ha moratorium för de minsta småskaliga, skrivs det in i lagförslaget. Om det bara är C som driver och drivit frågan om de tusen minsta och alla smådammar vet vi inte säkert. Det kan givetvis vara andra krafter inom andra partier som också fallit undan för den, får man säga, lyckade kampanj som förts, där myndigheter och organisationer som Älvräddarna framställs som mer eller mindre ondsinta, i ojämn kamp med människor som slåss för sin överlevnad på landsbygden.

Trots att vi uppmärksammat att det behövs någon typ av speciell fondlösning som ger de allra minsta full kompensation vid avveckling, och trots att det inte förekommer någon utrivningsvåg, och trots att en avveckling av onödiga dammar alltid ger den bästa utväxlingen för miljön och landsbygdsutvecklingen, sker nu alltså detta framför våra ögon. Vi kommer givetvis inte att tåga still, utan vi kommer tillsam-

mans med andra miljöorganisationer att till sista stund försöka förmå politiker att undvika detta misslyckande för våra strömmande vattenmiljöer. Vad EU kommer att säga om faktumet att det enda inom det offentliga Sverige som lett framåt i åtgärdsarbetet, det vill säga förelägganden om tillstånd och därmed följande åtgärder ute i verkligheten, nu med flit bromsas upp i kanske 2-15 år, och att slutmålet att uppnå God ekologiskt status riskeras i slutändan är relativt enkelt att lista ut. Men måste det gå så långt att EU drar Sverige till domstol, av skälet att ett tusental olönsamma verksamheter ska skyddas till varje pris? På bekostnad av en enorm potential kring naturturism, framförallt sportfisketurism, i rehabiliterade åar och strömsträckor.

LÅT OSS TRO att det inte blir fallet. När ni läser detta hoppas jag att vi har ett förslag som inte gynnar småskaliga kraftverk på bekostnad av miljö och landsbygdsutveckling. Samtidigt som förslaget bör vara tydligt med att känsliga och nationellt eller regionalt värdefulla kulturmiljöer tas hänsyn till. Och allra viktigast, att finansiering av det sistnämnda ordnas, så att fiskvägar till exempel kan byggas i dessa miljöer utan oro för finansieringen, och att avvecklingar av dammar och småskaliga kraftverk som sker på grund av samhällsekonomiska avvägningar också finansieras fullt ut för ägarna. Då tror jag vi kan lösa upp knutarna och få en bra och väl balanserad lösning.

Ha ett gott Älvräddarår!

Tännforsen. Foto: Joakim Blomkvist, joakimblomkvist.se

Så startade ÄLVRÄDDARNA

STOCKHOLMSGRUPPEN *Rädda Ljusnan* bilades i samband med FN:s miljökonferens i Stockholm 1972. Gruppen var en stödgrupp till *Rädda Ljusnan* i Ljusdal som arbetade mot en utbyggnad av Mellanljusnan. Jag kom med i denna grupp veckan efter midsommar 1973.

Under sommaren fick vi en idé om att kontakta flera grupper som arbetade mot utbyggnad av älvar. Vi hade en lokal som vi delade med föreningen *Front mot Avfolkningen*. Via denna grupp kom vi i kontakt med *Arkiv Samtal* som bestod av personer från Stockholm som av olika orsaker flyttat ut på landet. Dessa hade hyrt gården Storsand utanför Smedjebacken och där bildat ett stort kollektiv med 20-30 bofasta och gott om mer eller mindre tillfälliga boenden. Gården bestod av en huvudbyggnad med 2 flyglar där det fanns gott om plats för möten

De som var med helgen 27-28 okt 1973 när Älvräddarna bildades vid Arkiv Samtal utanför Smedjebacken.

något som kallades för 'rycket'. Då fick alla, gäster som boende, hjälpas åt. Den första uppgiften som jag var med om handlade om 'vem kan laga punkteringen på cykel'. Det var många barn som bodde där och om man spelade fotboll skulle varje match sluta oavgjord minns jag, i sann 70-talsanda. Arkiv Samtal finns inte längre och alla hus revs någon gång på 90-talet.

JAG, HELFRID BÄCKSTRÖM OCH LENNART SUNDIN åkte dit upp i september 1973. Arkiv Samtal hade lovat att försöka få dit alla älvräddargrupper till ett första möte. Vi började leta efter namn och adresser via landsortstidningarna. Jag minns att vi satt på Stads-

bibliotekets tidningsrum. På den tiden var det enda platsen där man hade tillgång till alla landsortstidningar. Vi postade inbjudningar och det första mötet hölls på Allhelgonahelgen 1973. Dit kom representanter för *Rädda Västerdälven*, *Härjedalsljusnan* och *Klarälven*. Sen hade vi ett första större möte på våren 1974, också det på Arkiv Samtal. På den tiden fick man kalla till presskonferens och skicka sina uttalanden via TT. Några av tidningar kom dit när mötet var klart och vi kunde tala om att *Älvräddarnas Samorganisation* hade bildats. Efteråt gick stencilapparaterna varma hela helgen på Borarskolen då mötet dokumenterades.

Älvräddarnas första styrelse fr v Lars Lindström Byske älva, Astor Eriksson Västerdälven, Göran Bryntse Mellanljusnan (som valdes till ordförande) Gertrud Åswald Härjedalsljusnan, Harry Nylén Mellanljusnan och Lars-Erik Lundberg Övre Ljungan

Syftet med verksamheten var att människor skulle få kontakt med varandra och stödja lokala grupper med trycksaker och diskussioner. I källaren fanns en stor tryckpress. När man var där fick alla hjälpas åt och efter lunchen fanns varje dag

Klas Philipson (1934 -2017)

Jag vill med stor sorg meddela alla älvräddarvänner att min far, Klas Philipson, gick bort 20 mars efter en kortare tids sjukdom. Klas var engagerad i älvräddarna i många år, mycket på grund av sitt stora fiskeintresse, då han ville verka för att fiskbiotoperna i älvarna skulle bevaras. Han var under flera år ordförande i Stockholms Älvräddarforum.
/Mats Philipson

Foto: Eva-Lena Philip

VIDINGE GÅRD

önskar dig välkommen till Älvräddarnas årsmöte 18-20 augusti i Småländska Älghult

VIDINGE GÅRD PENSIONAT ligger mitt i Glasriket i det natursköna Småland, 2 km utanför Älghult. Här bor man på landet, omgiven av skog och grusvägar, hagar med betande djur och nära till skog och fiske. I restaurangen serveras god, hemlagad mat, lagad från grunden. Förutom servering i restaurang eller uteserveringen erbjuds också picknick/lunchpaket att ta med på turen. Runt omkring Vidinge Gård finns gott om möjligheter till olika aktiviteter för naturälskare: fiske, cykel/vandringsleder, fågeltorn, svampskogar och utflyktsmål för dagsturer.

Boende

Vidinge Gård erbjuder möjligheter att bo i främst dubbelrum i mindre avdelningar med delad dusch och toa för 300 kr/natt. I priset ingår lakan, örngott, slutstädning och en näringsrik frukost.

Vill du komma tidigare eller bli kvar en natt så går det att boka extra natt: 100 kr.

Bokning gör du enklast via telefon 0481-632 37 eller epost: mail@vidingegard.com

PROGRAM

Fredag 18 augusti

För dig som kommer tidigare finns möjlighet till samkväm alternativt fiske vid Alsterån.

Lördag 19 augusti

Möjlighet att, i grupp eller på egenhand, utforska omgivningen alternativt fiska vid Alsterån. Lunch och därefter årsmöte. När årsmötet är avslutat erbjuds föreläsningar och dagen avslutas med middag och samkväm.

Söndag 20 augusti

Utflykt med några intressanta platser att besöka.

Till Vidinge Gård tar du dig på en rad olika sätt, vid behov kan du få hjälp med transport den sista biten. Säg till vid bokningen så ordnar vi resten.

Välkomna!

Foto: Eva-Lena Philip

Råneälve

– trettio år av frihet

Den 27 november i fjol var det exakt trettio år sedan Råneälven räddades undan gräskopor och betongfundament. Med rösterna 161 mot ja-sidans 139 röster befriades älven från den tänkta destruktionsen. Det är

alltså med ynka 22 rösters övervikt som Råneälven fortfarande rinner fri och vacker genom ett förtjusande landskap. Kampen om älven tog tio tuffa år av mitt liv och jag gjorde det för morfar.

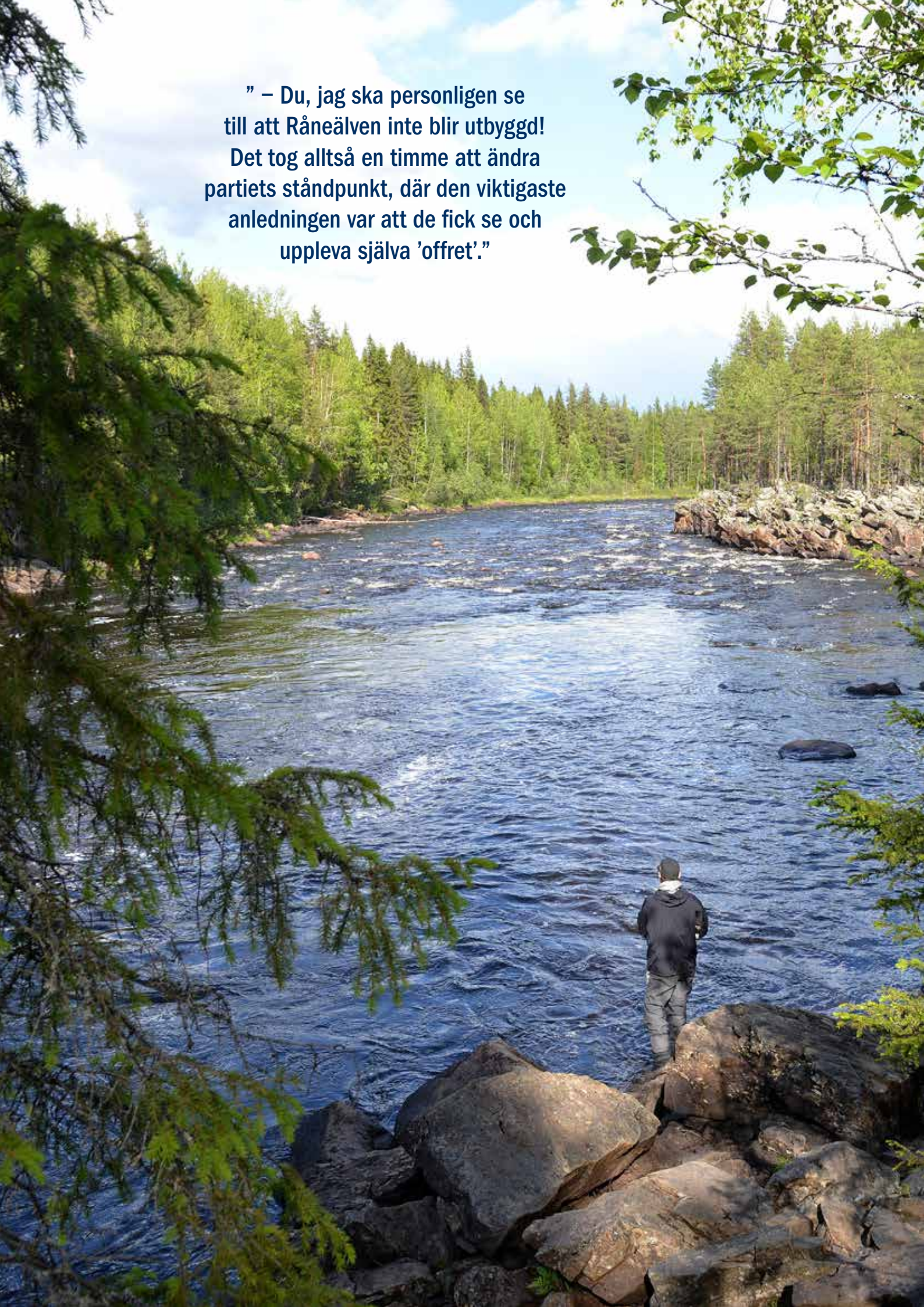
U

NDER försommaren 1976 kom dekretet från regeringen som många väntade på, den så kallade "Ekströmska utredningen", vars digra material handlade om hur landet Sverige skulle kunna öka terawattuttagen vattenkraft från 62,5 TWh till 65 TWh. Det intressanta med enmansutredaren Ekströms lunta var att utbyggnaden av Råneälven var det enda av ett fyrtiotal förslag som byggde på en klassisk utbyggnad med kraftverk, damm och minimitappningssträckor. Resten av förslagen bestod av överledningar (Ammerån och Laisälven) och tillbyggnader eller utbyggnader i redan destruerade vattendrag.

REDAN FRÅN BÖRJAN märkte jag att folk i gemen snabbt tog till sig debatten och att de flesta var klara på sin sak, antingen för eller emot. Mitt ställningstagande i frågan torde ha blivit avgjord redan i uppväxtåldern. Jag hade en morfar som var fjällskogsbonde i de nordvästra delarna av Jämtland. Han var en vis man, hade klara åsikter om hur skogar, vatten och marker skulle skötas, trots att vi bodde vid stranden av landets längsta kraftverksdamm (Ströms Vattudal). Bland annat menade han att man aldrig skulle meta upp fler bäcköringar än vad som rymdes i stekpannan och aldrig skräpa ner. Han såg Jorden som en urmoder, där allt levande var hennes kusiner. En myra var lika mycket värd som en älgdjur och bergen hade absolut en själ. Träd är också människor, påpekade han lärdomsfullt.

FÖR MIG KÄNDES DET därför helt naturligt att älven inte skulle byggas ut. Här skulle ingen komma med grävskepor och dynamit, när morfar hade lärt mig något helt annat.

” – Du, jag ska personligen se till att Råneälven inte blir utbyggd!
Det tog alltså en timme att ändra partiets ståndpunkt, där den viktigaste anledningen var att de fick se och uppleva själva 'offret'.”

Någon tid senare bildades AMORE-gruppen, det vill säga Aktionsgruppen mot Råneälvens exploatering, ett gäng entusiastiska människor med samma mål. Älven skulle inte byggas ut, framför allt inte för att skapa tidsbegränsade arbetstillfällen, vilket var dåtidens energiminister Birgitta Dahls rekommendation. Då steg Olof Palme fram och delgav sin syn på saken;

– Om vi skall bygga ut några älvar i det här landet så är det för att vi behöver mer elström och inget annat.

AMORE-GRUPPEN blev med tiden en väl inarbetad organisation med många viktiga tentakler in i den politiska världen. Vi lärde oss mycket under resans gång, bland annat hur viktiga politiska beslut togs.

Ett minne ingen av oss älvräddare glömmer är mötet med dåvarande folkpartiledaren Bengt Westerberg med partikamrater. Vi visste om att de var ute på en valresa i Norrbottens län och vi kände självklart till resrutten. Sälunda haffade vi den gröna folkvagnsbussen utanför Niemisel och lotsade vänligt politikerna till Hasaforsen nedströms byn efter Råneälven. Där hade en grupp entusiaster dukat upp en jättegryta med rykande älgköttssoppa, nybakat tunnbröd och kaffe. Nere vid stranden låg min kanadensare redo.

EN VIKTIG DETALJ i sammanhanget var att Bengt Westerberg i DN dagen innan, hade skrivit att han tyckte att man åtminstone borde bygga ut Råneälven. Det var den springande punkten till arrangemanget i Hasaforsen.

Efter måltiden väntade en entimmespaddling nedströms till bron i Prästhalm. Westerberg och Westrin tog av sig skorna, spände fast flytvästarna och drog nedströms. Vilka diskussioner vi förde på den trippen gällde naturligtvis älven, en levande ekologisk sfär, djurlivet och turismen. Han var särskilt begeistrad i storgäddan som slog intill båten och berättelserna om de populära flodkräftorna.

När vi så småningom strandade och drog upp farkosten intill bron

sa Bengt Westerberg;

– Du, jag ska personligen se till att Råneälven inte blir utbyggd! Det tog alltså en timme att ändra partiets ståndpunkt, där den viktigaste anledningen var att de fick se och uppleva själva ”offret”.

Debatterna var stundtals mycket hårda och eländigt personattackerande. Så mycket stryk som vi/jag fick under de åren önskar jag ingen.

En månad innan omröstningen i riksdagen ringde mig en natt en moderat riksdagsman från Mellansverige. Han berättade att de under en veckas tid suttit och gått igenom Råneälvens framtida öde.

– Vi har i natt med viss vanda valt att gå på er linje om älven, sa han med märkbart trött röst. Den enskilt största älvräddarinsatsen någonsin i svensk historia var därmed slutförd.

Kampen för Luleälven

TEXT: SIRI LUNDSTRÖM, ORDFÖRANDE I NORRÄLVAR, AKTIV I LÄS

LULEÄLVEN finns 15 vattenkraftverk som ägs 100% av statliga Vattenfall. De producerar 20 procent av landets vattenkraftsel och genererar årligen miljardintäkter till statskassan. Det faktum att Vattenfall AB står som ensam ägare orsakar lokalt en havererad miljö och arbetsmarknad. Närmare två mil (!) av Lilla Luleälv torrlades vid utbyggnaden på 60-talet och utgör idag Europas längsta torrlagda älvfåra. Vattenfall tar inget samhällsansvar för lokal socioekonomi utan prioriterar största möjliga vinst till sista droppen.

Vattnet från Lilla Luleälv leds genom en 8 km lång tunnel till Stora Luleälv, för att få högsta möjliga elproduktion. Lokalbefolkningen i Jokkmokks kommun ville inte bygga kraftverken, och har ända sedan dåvarande Kungliga Vattenfallsstyrelsen beslutade om utbyggnaden, försökt få till miljöhänsyn och kompensation för den stora uppo-

ring som bygden har gjort. Vattenfall vägrar. Och tillåts skövla naturen. Ansvariga politiker blundar.

LOKAL PÅVERKAN PÅ CENTRALA MAKTHAVARE

Längs Lule älvdal har lokala grupper länge samarbetat för att få gehör för legitima krav på Vattenfall att uppfylla gamla löften. Då Vattenfall ignorerat dessa löften gick grupperna längs älven samman i föreningen LÄS (Lule älvdals serviceorgan) 2011. LÄS har arrangerat studiebesök, skickat pressmeddelanden och skrivelser till beslutsfattare, skrivit remissvar, ordnat konferenser och synts i media för att få gehör för miljöhänsyn, främst genom dels en liten mängd vatten i den längsta torrlagda älvfåran, dels åtgärder i fjällmagasinet Akkajaure i anslutning till världsarvet Laponia.

Vattenfall desinformerar ihärdigt med ett väloljat lobby-maskineri om att det är för dyrt och omöjligt att göra miljöåtgärder i Luleälven.

Karta: Siri Lundström

Övre bilder: Europas längsta torrlagda älvfåra, Letsi i Lilla Luleälv Foto: Örjan Kraft

Nedre bild: Akkajaure fjällmagasin med 300 meter sterila stränder, rälsbrygga, livsfarliga vakar vintertid. "Sveriges batteri". Foto: Siri Lundström

OPINIONSBILDNING

Under 2016 beviljade WWF medel för att LÄS och nätverket Norr-älvar skulle kunna informera om Vattenfalls obefintliga miljöhänsyn och möjligheter till kostnadseffektiv omställning. Vi besökte Landsbygdsriksdagen på Gotland i maj 2016 och Sveriges riksdag i juni där vi delade ut informationsblad om möjligheter med HÅLLBAR vattenkraft. Vi har ansökt om medlemskap i Hela Sverige ska leva, Norrbotten men nekats medlemskap pga att vårt arbete för att skapa en levande bygd och arbetstillfällen i regionen är ett "för snävt arbetsfält"(!).

Konferensen Fiskmarknad i augusti 2016 arrangerades av

Karlstads Universitet, Länsstyrelsen i Norrbotten och Värmlands län, Naturskyddsföreningen och Sportfiskarna, och målgruppen var alla som var engagerade i arbetet med fiskvandring, fiskpassage och restaurering.

LÄS/Norrälvar.se deltog med en monter under Fiskmarknad som trots att den var förlagd vid Luleälven förlade sin studieresa längs Piteälven(!). I samband med konferensen ordnade LÄS/Norrälvar en alternativ studieresa längs Luleälven dagen efter konferensen, men det var i princip omöjligt att få med riksdagspolitiker och konferensdeltagare trots ett mycket intressant program. Vi fick tyvärr inte möjlighet av konferensarrangörerna att skicka ut inbjudan till konferensdeltagarna i god tid för att intresserade skulle kunna boka anpassade hembiljetter. En riksdagsledamot deltog mycket hedersamt, Birger Lahti (V).

Lagom till vårfloden ordnades en ny studieresa med f.d. språkröret Birger Schlaug och tre riksdagspolitiker Helena Lindahl (C), Annika Lillemets (MP) och Birger Lahti (V), för att ånyo försöka få uppmärksamhet för frågan. Vattenfalls enorma årliga vinst skulle minska en promille om de släppte tillbaka lite vatten och möjliggjorde liv i den forna älvfåran.

MYNDIGHETERNAS SVEK – NATIONELL STRATEGI

Våra myndigheter Havs- och Vattenmyndigheten (HaV) och Energimyndigheten (STEM) har på eget initiativ tagit fram en "Nationell Strategi" för "hållbar elförsörjning". Men trovärdiga underlag saknas. Vattenfalls påståenden har använts som grund för det numera myndighetsstämplade dokumentet.

Det är svårbegripligt varför HaV allierar sig med STEM, Vattenfall och övriga vattenkraftsutövare istället för med de som verkar för en biologisk mångfald.

Studieresa augusti 2016 Letsi torrfåra. Besök vid Letsi 85 m höga kraftverksdamm och torrfåra, fiskekonsulent Dan Ojanlatva guidar. Foto Siri Lundström.

Studieresa maj 2017. Meassaure kraftverksdamm, 101 m hög. I fjärran syns Stora Luleälv som fortsätter sydöst efter underjordiska tunnlar. Foto Siri Lundström.

"DIALOGPROCESS", REMISSVAR, ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Luleälvarna offras av myndigheterna. Den "dialogprocess" som genomförts av HaV under 2014-2016 har varit ett lysande exempel på spel för galleriet. Demokrati-processen har helt satts ur spel både lokalt och regionalt i syfte att tillmötesgå centrala vattenkraftsintressen, trots bygdens mångåriga och kraftiga protester. Inte ett enda av bygdens förslag eller skrivelser återfinns i HaVs rapport från den s.k. dialogprocessen, trots att Vattendirektivet tydligt anger att vattnet är en så viktigt resurs att hänsyn till närboendes röster efter exploaterade vattendrag och lokalsamhället måste medverka i kontinuerliga förbättringar.

ALLT IGNORERAS

Bottenvikens vattendelegation består av elva sakkunniga

representanter utsedda av regeringen från länsstyrelser, kommuner och andra instanser. Ordförande är landshövding Sven-Erik Österberg, och Miljöchef Richard Holmgren, Vattenfall, har också en plats. Båda är aktiva motståndare till miljöåtgärder i Luleälvarna.

Vi utgår ifrån att "All offentlig makt i Sverige utgår från folket och riksdagen är folkets främsta företrädare". Men hittills har inga rikspartier krävt att Vattenfall börjar bete sig etiskt och hållbart.

Under 2016 bildades en ny förening, Norrälvar.se med säte i Jokkmokk, för att få gehör för miljöhänsyn i de storskaliga vattenkraftsälvarna. Vi är hittills 39 organisationer och politiker som står bakom kraven på att följa Miljömål, EU-direktiv och FN:s hållbarhetsmål 2030. Under 2016 har vi fått ett

Övre bild: Kurt Lundström syns som en liten prick strax under mitten på fotot av Letsi 17 km långa torrfåra. Förr Lilla Luleälv med kapacitet för 400 m³/sekund. Foto Roland Boman.

Undre bild: Deltagare i studieresa maj 2017. Från vänster Magnus Sjögren arkeolog, Arne Forsman (V) Jokkmokk, Christer Borg ordförande Älvräddarna, Birger Lahti (V) riksdagen, Dan Ojanlatva fiskekonsulent Jokkmokk, Britta Olsson LÅS Vuollerim, Birger Schlaug författare, Erik Sjölander Norrälvar, Annika Lillemets (MP) riskdagen, Kurt Lundström LÅS Vuollerim/Stockholm, Helena Lindahl (C) riksdagen, Nils-Göran Sandgren LÅS Vuollerim, bakom Birger Lahti står Roland Boman vattenpolitiker Jokkmokk. Fotograf Siri Lundström.

antal debattartiklar publicerade i nationella och regionala tidningar.

För första gången i historien har Vattenfall svarat på tilltal. En liten framgång, då de aldrig tidigare brytt sig om att bemöta kritik innan dess. Information om vilka som ställt sig bakom samt länkar till alla publicerade artiklar finns på norrälvar.se. Vi hoppas att föreningen fortsätter att växa.

FRAMÅT?

Vi fortsätter arbetet så att makt-havare blir medvetna om den orimliga situationen. Att biologisk mångfald är lika viktigt och nödvändigt som klimatfrågan för en planet i balans med intakta ekosystemtjänster.

Lokalboende längs Lule älvdal protesterar fortfarande mot att myndigheterna offrat Luleälven utan att genomföra en neutral

utvärdering av de kvarvarande förutsättningarna.

Kravet kvarstår om en regional miljöanpassning och lokal utveckling. Det enda moraliskt försvarbara är att hålla löften från före utbyggnaden med en bråkdel av de miljardvinster som älven årligen genererar till Vattenfall och dess centrala/ regionala bonusar, fallskärmar och avgångsvederlag.

Är vattenkraften hållbar

TEXT: LENNART GLADH, EXPERT PÅ SÖTVATTEN OCH ÖSTERSJÖN
TIDIGARE HOS VÄRLDSNATURFONDEN FOTO: MIKAEL STRÖMBERG

VATTENKRAFTEN är en del av ett helt förnybart energisystem och den står idag för cirka 45 % av vår elförsörjning. Världsnaturfonden WWF har i sin rapport "Hållbar energi – 100 % förnybart på naturens villkor" visat att det är fullt möjligt att senast 2050 ha ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige. Om så skall bli fallet måste dock vattenkraftens negativa miljöeffekter minimeras.

Idag finns cirka 2100 vattenkraftverk i Sverige och ungefär 75 % av Sveriges vattendrag är reglerade. De stora kraftverken, vilka utgör cirka 10 % av det

totala antalet, står för den absoluta merparten av elproduktionen. Resterande kraftverk är småskaliga med begränsad eller ingen roll i energisystemet.

OAVSETT STORLEK SÅ är miljöhänsynen vid de flesta kraftverken minimal eller obefintlig. Till skillnad mot annan miljöpåverkande verksamhet, vilka omfattas av miljöbalken, så är det få vattenkraftverk som idag uppfyller moderna miljökrav. Det stora problemet är att bara 3 % har någon form av miljöanpassning vilket exempelvis innebär fiskväg förbi kraftverket, idag tyvärr i

ar?

Stora bilden: Holaforsen i Ångermanälven helt strypt

Bild ovan: Holaforsen i Ångermanälven, som den borde se ut

tenkraftsproduktionen. I de miltals torrfåror eller sprängda tunnlar som finns är det i praktiken tomt på allt liv. För de älvdalar i Norrland där huvuddelen av elproduktionen sker har den blomstrande perioden på 40-, 50- och 60-talen då kraftverken byggdes, nu förbytt till sin motsats, i praktiken ett industrilandskap. Kilometerlånga döda älvsträckor, stora regleringsdammar som när de är tömda utgörs av ett dött bergs- och stenlandskap, erosionsproblem för boende, förött fiske och få möjligheter att utveckla upplevelsebaserad turism. Av de löften som gavs om utvecklingsmöjligheter, arbetstillfällen, miljö- och fiskeåtgärder av kraftbolagen blev inte mycket. Allt detta fick pågå ända till 1970 då omröstningen om utbyggnad av Vindelälven förändrade läget.

DET VAR EN STRID som vanns i riksdagen med bara en rösts övervikt trots att såväl vissa lokalpolitiker i berörda kommuner som vattendomstol och länsstyrelsen med flera stödde utbyggnad.

Då som senast, vad gäller Vattenfalls försök att exploatera övre Vojmån, var det den lokala opinionen som startade motståndet och som stoppade förödelsten i en lokal folkomröstning 2008.

Hur kunde denna hårda exploatering och industrialisering av Norrlandsälvarna ske på mer eller mindre ett helt århundrade?

En tillfällighet var det ej utan väl planerat med vattenlagen från 1918 anpassad för ändamålet.

Genom inrättandet av särskilda vattendomstolar blev avvägning och bedömning en fråga för jurister och vattenkraftsexperten och det lokala och regionala inflytandet minskade. Inte förrän 1952 blev lokalbefolkning och länsstyrelsen "skyldiga att informeras" innan förslaget gick till domstol.

Nationalparkslagen var i sak positiv och syftade i huvudsak att skydda stora fjäll och fjällnära områden i norr utan ekonomiska intressen (renskötsel räknades uppenbarligen ej dit). Men då det visade sig att det fanns ett potentiellt viktigt magasin ovanför Stora Sjöfallet så offrades förstås en viktig del av vår första nationalpark för vattenkraften. Riksdagens beslut 1918-1919 att stödja utbyggnaden av Suorva visade vad som komma skulle. Inte minst gäller det i Luleälven där Sourvadammen ligger och där alla anläggningar ägs av statliga Vattenfall.

I INFORMATIONSSKRIFTER till berörda kommuner har lovats mycket genom åren. *"Vattenfalls strävan var efter ett gott samarbete till gagn för både svensk kraftförsörjning och den berörda bygden"*. (underskrivet av Åke Rusk General Direktör).
"För Jokkmokks kommun

vissa fall dessutom med bristande funktion. Minimitappning för att upprätthålla ekologiska funktioner är ett rimligt men mycket ovanligt förekommande krav.

Det är inte bara lax och havsöring som drabbas utan också en mängd andra fiskarter som vandrar upp och nedströms i vattendragen. Men inte bara fisk utan också den hotade flodpärlmusslan, liksom en mängd andra olika djurarter och växter, drabbas av de dramatiska förändringar som sker genom den helt marknadsanpassade korttidsregleringen dvs. dramatiskt snabba höjningar och sänkningar av vattennivån i vattendragen orsakat av vat-

Övre bild: Edenforsen i Junsele, Ångermanälven

Bilder mitten: Hällristningar vid Nämforsen i Näsåker, Ångermanälven

Undre bild: Nämforsen i Ångermanälven

innebär förverkligandet av utbyggnadsprogrammet ett betydande och stadigvarande uppsving”

(Åke Rusk GD och Erik Grafström GD).

Vattenfalls informationsblad till ors-befolkningen:

”Naturvårdsarbeten hindrar förfulning ...För att i största möjliga mån eliminera följderna i samband med avsänkningen räknar Vattenfall med att företa mycket omfattande naturvårdsåtgärder.”

”Miljöanpassningen låter fortfarande vänta på sig och arbetstillfällena försvann - senast då Vattenfall 2016 beslutade lägga ned kontoret i Jokkmokk och 40 arbetstillfällen förlorades.”

Vattenfalls informationsblad 1957: *”För Jokkmokks kommun innebär förverkligandet av utbyggnadsprogrammet ett betydande och stadigvarande ekonomiskt uppsving”. ”Det i vattenkraftutbyggnaderna investerade kapitalet kommer att medföra kommunala skatteobjekt, dels i form av fastighetsvärden i regleringsdam-marnas kraftverk och övriga anläggningar och dels genom att viss del av företagsvinsten kommer att beskattas inom kommunen. Dessa nya skatteobjekt komma att successivt öka skatteunderlaget”, ”all möjlig hänsyn till bygd, näringar, naturvärden och befolkning”, ”...tillförs bygden betydande arbetstillfällen, förbättrade kommunikationer, nya turistmål”, ”...för att genomföra detta program hoppas vi på ett givande samarbete med länet och bygden”, osv.*

MILJÖANPASSNINGEN LÅTER låter fortfarande vänta på sig och arbetstillfällena försvann - senast då Vattenfall 2016 beslutade lägga ned konto-

ret i Jokkmokk och 40 arbetstillfällen förlorades. Bara ett halvår senare beslutade bolaget för övrigt att lägga ned kontoret i Storuman vid Umeälven. 11 jobb handlade det om.

Så vad föreslår ansvarig miljömyndighet HaV och Energimyndigheten för kraftfulla åtgärder för att miljöanpassa näringsverksamheten i Lule älv, troligen den mest industrialiserade och mest påverkade älven – ja inte mycket, tvärtom det kommer troligen att bli värre!

”Förslag till strategi för Luleälven

är att avrinningsområdet inte tillförs fler vattenkraftverk eller mer reglering i älvens biflöden, men att ökad effektivisering kan genomföras i vattenkraftverken i Luleälvens huvudfåra.

Älvens reglering kan komma att behöva ökas i framtiden för att klara mer oreglerbar förnybar energi från andra energikällor. Miljöförbättrande åtgärder bör i huvudsak förläggas till biflöden som inte ingår i Luleälvens regleringsystem.”

(Strategi för åtgärder i Vattenkraften)

Vänster bild: Kilforsen i Fjällsjöälven före reglering. Fotot taget år 1949. **Höger bild:** Kilforsen i Fjällsjöälven efter reglering.

Så den hårdast exploaterade älvdalen kan alltså räknas med än värre reglering.

MEN TYVÄRR ÄR FALLET Luleälven ej unikt, för Ångermanälven med Faxälven och Fjällsjöälven är situationen likartad.

Först på 40 talet påbörjades den storskaliga utbyggnaden av vattenkraft i den huvudfåran. Innan dess var det endast åtgärder för flottning och påverkan av olika slag i biflödena som påverkade älven.

Då fanns byar och levande jordbruk utefter älven, där fiske av lax var en viktig och väldokumenterad inkomstkälla och födoresurs. Ett av de kraftverk som byggdes var vid Nämforsen.

"Idag är den vilda laxen i älven liksom i andra älvar, ett minne blott och vandringsvägarna ända upp mot fjällen är effektivt blockerade av dammar."

Vid Nämforsen i Ångermanälven finns vad som är norra Europas största hållristningsområde med 2 500 olika figurer som beskriver livet i området under yngre stenålder och äldre bronsålder. Området räddades tjänstfullt från att förstöras då forsen omvandlades genom kraftverksbygget. Andra värdefulla kulturlämningar, inte minst samiska, förstördes då älven omvandlades till ett av Sveriges viktigaste produktionsvatten för el. Bara i Fjällsjöälven som är ett stort biflöde

ihop med Ångermanälven finns det närmare 5 mil kulverterad älva, dvs. den går i tunnlar.

IDAG ÄR DEN VILDA laxen i älven liksom i andra älvar, ett minne blott och vandringsvägarna ända upp mot fjällen är effektivt blockerade av dammar. Det första hindret för lax och annan vandringsfisk finns redan i Sollefteå nära mynningen till Östersjön. En fungerande fiskväg där skulle öppna upp för fiskvandring uppströms och fullt möjliga åtgärder med miljöanpassning i Faxälven skulle öppna upp för lax och havsöring att vandra långt upp i vattensystemet.

De 44 större kraftverk och 16 regleringsmagasin som finns i älven har inte bara slagit ut vildlaxen utan drabbar också havsöring, lokala öringspopulationer, harrbestånd, sik, flodnejonöga, utter och en mängd andra arter som finns i en levande älva. Älven står för cirka 17% av Sveriges vattenkraftsbaserade el men priset har varit högt.

Så vilka krav har miljömyndigheten HaV och Energimyndigheten på miljöåtgärder här?

Jo samma som på Luleälven och Skellefteälven, Ljusnan och Indalsälven – dvs. det kan bli värre!

"Överledningar förekommer mellan delavrinningsområden. Redan idag har denna grupp avrinningsområden störst andel vattenförekomster som är förklarade som kraftigt modifierade. Strategin bör av den anledningen vara motsvarande som Luleälven. I framtiden kan det vara aktuellt att reglera mer i dessa regleringsystem. Möjligheter till effektivisering i kraftverken bör ses över."

MOTIVET FÖR DETTA ÄR att det ej finns några större värden att bevara och skydda i huvudfåran. För det första är det någonsin aldrig ordentligt undersökt av företagen eller ansvariga myndigheter, vilka värden som finns, för det andra är argumentet märkligt dvs. det är så förstört så det är ingen mening att ens försöka.

Den ordentliga genomgång som gjorts i Ångermanälven av Vilhelmina Forest med stöd av WWF, Älvräddarna och Telge energi, har lämnat förslag på 266 åtgärder varav 111 som inte inkräktar på elproduktionen.

Att döma ut åtgärder i huvudfåran i hela älvdalar eller om man så vill i en stor del av Norrland är inte bara i strid mot Miljömål, EU:s Vattendirektiv utan är också socioekonomiskt förödande.

Det är dessutom utvecklingsfientligt då det inte uppmuntrar till innovation och nya tekniska lösningar av en näring som har mycket att göra för miljön.

ÄLVRÄDDARNA, WWF, SPORTFISKARNA OCH SNF har efter drygt två års diskussioner med berörda myndigheter och kraftbolag lagt fram ett gemensamt positionsdokument. Detta inte minst då ansvarig miljömyndighet genom "dialoger" ständigt vägrar ta upp en öppen diskussion om miljöåtgärder i de stora älvarna.

Organisationerna förutsätter att kommande förslag om ny vattenlagstiftning gör skillnad även avseende de stora norrlandsälvarna, vidare förutsätter de att den fond för miljöåtgärder som diskuteras inom branschen snarast kommer på plats. Detta inte minst då kraftbolagens sänkta fastighetsskatt redan börjat gälla.

Sångsvand

DET HÄNDER ATT sångsvanar övervintrar i älvselen.

Fåglar som bryter flyttmönstret och väljer att stanna i norr.

Vita skepp på kryss i isriket. Helt beroende av den vattenrörelse som hindrar isläggning av älvens selområden.

Platser med grunda och vegetationsrika vattenöppningar där fåglarna kan äta växter.

Ibland finns en antydning till spel hos svanarna i den korta vinterdagen. Vingsus när fåglarna sträcker den vita fjäderskruden

ur isvattnet. Akrobatiska huvudrörelser och trumpetande rop som ekar över markerna. Vad är det som berör deras sinnen och sätter hormoner i omlopp? Kanske en gnistrande vinternatt som skänkt ytterligare någon minut av ljus till dagen. En tillräcklig förändring för att den biologiska klockan ska slå sina slag.

Testeboån

– arbetet börjar ge utdelning

SAMMANLAGT 229 lekvandrande laxar och havsöringar registrerades i fiskräknaren 2016. I jämförelse med landets övriga vattendrag med både lax och havsöring är antalet inte särskilt imponerande. För Testeboån däremot är det rekord sedan fiskevården startade på 1980-talet. Då vandrade noll laxar upp i Testeboån, och antalet havsöringar gick att räkna på ena handens fingrar. När det senast simmade upp 229 laxar och havsöringar eller fler i Testeboån är det ingen som vet.

Det är heller ingen som egentligen vet hur stor Testeboåns potential är. Hur många smolt kan ån producera? Hur många lekvandrande laxar och öringar skulle kunna vandra upp i Testeboån? Den biotopinventering som gjorts pekar mot att smoltproduktionen borde kunna vara minst 10 000 smolt per år. 2016 lämnade ungefär 2 000 laxsmolt och 1 500 öringsmolt Testeboån. Beståndsutvecklingen följs med elprovfisken, utvandringskontroll och fiskräknare. Hittills har arbetet för havsvand-

**"Fiskräknaren har verkligen spridit
intresset för fiskevården i Testeboån....
Både 2015 och 2016 har några gigan-
tiskt stora öringar simmat upp framför
fiskräknarens kamera."**

rande fiskarter varit koncentrerat till den nedersta tiondelen av vattensystemet, från havet upp till Oslättfors. Arbetet sker i samverkan mellan Gävle kommun, Testeboåns fvf, SLU Institutionen för akvatiska resurser, Sportfiskarna, Länsstyrelsen Gävleborg, Länsstyrelsen Västernorrland och Naturskyddsför- eningen.

**LEKVANDRANDE LAX OCH ÖRING
I TESTEBOÅN 2016**

2016 blev den första hela säsongen som fiskvandringen i Testeboån dokumenterades med Gävle kommuns fiskräknare vid Strömsbro. Fiskräknaren är utrustad med kamera och PIT-antenn (Passive Integrated Transponder).

Leverantören av fiskräknaren, Fiskevårdsteknik AB, har under året via ett avtal med kommunen granskat data från fiskräknaren och levererat ett resultat som omfattar art- och längdfördelning, tid när fisken passerar och registreringar av PIT-märkt fisk.

Totalt bestod nettouppvandringen 2016 av 73 laxar och 156 öringar. Första lekvandrande laxen kom den 8 juni och den första lekvandrande öringen den 6 juli. Under första veckan i juni saknas uppgifter

på fiskvandringen på grund av ovanligt högt vattenflöde.

Fiskräknaren har verkligen spridit intresset för fiskevården i Testeboån. På www.fiskdata.se kan alla följa fiskvandringen. Både 2015 och 2016 har några gigantiskt stora öringar simmat upp framför fiskräknarens kamera.

PIT-ANTENNEN GER KUNSKAP

Uppföljning har alltid prioriterats högt i Testeboån. Vår förhoppning är att Testeboån ska ge värdefull kunskap om fiskens beteende vilken kan vara till nytta i förvaltningen av våra fiskbestånd.

2016 märktes för första gången all smolt och all utlekt lax och öring som fångades i utvandringsfällan vid Strömsbro med PIT-tag. Data från öringar som återvände började komma redan efter två månader. När säsongen var över kunde vi konstatera att 20 % av årets lekvandrande öringarna var återfångster av öringar som märkts vid utvandringen under framförallt maj.

Elva elfiskelokaler har fiskats många år i Testeboån. De senaste åren har utvecklingen av mängden laxungar varit mycket positiv. Medeltäthet har stadigt ökat från 5,2 0+/100 m² 2014 till 27,8 0+/100

De sista fångsterna av lax från Testeboåns ursprungliga laxbestånd kan inringas till någon gång under 1970-talet. Sportfisket efter lax i Testeboån var blygsamt på den tiden. Någon förvaltning av laxbeståndet var det inte tal om. I praktiken var det först till kvam som gällde. Nät, håv och ljuster var de vanligaste fiskemetoderna. Flest laxar fångades alldeles nedströms utloppet från Strömsbro kraftverk eftersom laxen ansamlades där. Utbyggnaden av vattenkraften är den i särklass främsta orsaken till att laxen slogs ut även i Testeboån.

1972 bildades Testeboåns fiskevårdsområde. I förarbetet till att bilda fiskevårdsområdet poängterades Testeboåns värde som lax- och havsöringsvatten. Någon egentlig fiskevård kom dock inte igång. Istället inleddes en period med put- and takefiske i Testeboån. Framförallt regnbåge, men även fångstfärdig öring och kanadensisk bäckröding, planterades regelbundet ut.

1981 bildades fiskeföreningen Flugfiskarna. I föreningens stadgar skrevs redan från början in att föreningen ska verka för att Testeboån ska bli ett förstklassigt sportfiskevatten.

1983–1998 arrenderade och förvaltrade fiskeföreningen Flugfiskarna fisket inom Testeboåns fvo. Det innebar startskottet för fiskevården. Put- and takefisket upphörde. Föreningens medlemmar ägnade många tusen ideella arbetstimmar åt fiskevård i Testeboån. Framförallt med praktiskt arbete som biotopvård och utsättning av lax- och öringsrom.

1997–2010 pågick projektet IBSCF Salmon Action Plan, i vilket Testeboån ingick som ett "potentiellt vildlaxvatten". Fiskevårdsarbetet inom Testeboåns fvo leddes under projekttiden av en grupp bestående av Fiskeriverket, Gävle kommun, Länsstyrelsen Gävleborg, Testeboåns fvf och föreningen TesteboLiv. Salmon Action Plan innebar att en ny åtgärdsplan för Testeboån togs fram och att stora årliga utsättningar av både lax- och öringyngel startade.

2005 revs Forsby kraftverk. Kraftverket låg fem kilometer upp från Testeboåns mynning i Bottenhavet. Åtgärden har på flera plan varit mycket betydelsefull för fiskevården i Testeboån.

2010 bildades det som än i dag är Testeboåns Laxförvaltningsgrupp. Gruppen består av Kultur & fritid Gävle, Testeboåns fvf, SLU Institutionen för akvatiska resurser, Sportfiskarna, Länsstyrelsen Gävleborg, Länsstyrelsen Västernorrland och Naturskyddsföreningen.

2013 uppgraderades Testeboån av Internationella Havsforskningskommissionen, (ICES), till ett vildlaxvatten. Sista laxynglet satte ut 2006.

"Vi känner ett mycket starkt stöd från kommunen för arbetet med Testeboån. Det är verkligen upplyftande att se hur många som följer Testeboån i media och på andra sätt, och som gläds åt att lax nu åter kan beskådas i ån."

m² 2016. (0+ är fiskar födda under gångna året).

Att observera lek och inventera lekgropar ger också värdefull information. Och icke att förglömma, leken är fantastiskt roligt att beskåda. För ett par decennier sedan var den som fick se ett öringspar leka i Testeboån lyckligt lottad. Att se lekande laxar var inte alls möjligt. Numera kan man nästan vara säker på att få se ett eller flera lax-/öringspar leka om man är ute i rätt tid. Runt den 6–8 oktober brukar leken starta i Testeboån. Många gävlebor har helt enkelt fått ett nytt utflyktsmål – att åka till Testeboån för att titta på lekande lax och öring.

EN BEGÄRAN FRÅN Älvräddarna till Länsstyrelsen om tillsyn av Strömsbro kraftverk i oktober 2015 resulterade i att Länsstyrelsen i maj

2016 förelade ägaren till Strömsbro kraftverk, Nilsson Kraft AB, att söka tillstånd för drift av kraftverket och lagligförklara detsamma. I samma föreläggande ingick att kraftverket skulle stå still ett dygn i veckan under perioden 1 juli till den 15 oktober för att underlätta för fisken att ta sig upp förbi kraftverket. Strömsbro kraftverk är de vandrande fiskarternas största problem i Testeboån.

Nilsson Kraft AB överklagade länsstyrelsens beslut och yrkade att domstolen skulle häva länsstyrelsens beslut och återförvisa ärendet till länsstyrelsen för avskrivning.

Mark- och miljööverdomstolen meddelade den 3 mars i år att något prövningstillstånd inte kommer att ges till Nilsson Kraft AB. Det innebär att tillstånd för kraftverksdriften ska sökas senast den 3 mars 2018.

Då kommer kraftverket i Strömsbro ha producerat el i 128 år utan tillstånd! Nuvarande ägare har dock meddelat att någon sådan ansökan inte kommer att lämnas in. Bolaget har bestämt sig för att sälja Strömsbro kraftverk innan dess.

VI ÄR MÅNA OM att sprida kunskap om Testeboån och om den fiskevård vi arbetar med. Inte minst till kommunens politiker. Vi känner ett mycket starkt stöd från kommunen för arbetet med Testeboån.

Det är verkligen upplyftande att se hur många som följer Testeboån i media och på andra sätt, och som gläds åt att lax nu åter kan beskådas i ån. Både på plats vid ån och via fiskräknaren. Just laxen är en så stark symbolart för ett levande vatten. Vi kan helt enkelt dra slutsatsen att Gävleborna blivit lyckli-

”...intresset för att stödja arbetet med Testeboån har ökat hos det lokala näringslivet. I flera fall handlar det om ekonomiskt stöd med både tiotusentals och hundratusentals kronor”

gare av att laxen är tillbaka. Gävle har fått en ännu attraktivare livsmiljö.

En brist i arbetet med Testeboån är att det inte administreras av någon juridiks person, som exempelvis en ideell förening. Sedan slutet av 1990-talet har fiskevården skötts av det nätverk som vi kallar Testeboåns Laxförvaltningsgrupp. Gävle kommun har ofta tagit rollen som sökande för stöd till åtgärder och uppföljningen. Detta har fungerat alldeles utmärkt. Det som tillkommit den senaste tiden är att intresset för att stödja arbetet med Testeboån har ökat hos det lokala näringslivet. I flera fall handlar det om ekonomiskt stöd med både tiotusentals och hundratusentals kronor. Det innebär att avtal måste skrivas och motprestationer ska genomföras. Som det är nu finns ingen formell motpart till intresserade sponsorer.

2017 BLIR ETT MYCKET viktigt år vid Testeboån. En samverkansorganisation för fiskevård inom hela Testeboåns vattensystem kommer att byggas upp. Gävle och Ockelbo kommuner arbetar tillsammans med detta. Den nya vattenförvaltningen inspirerar. Alla våra vattenförekomster ska nå god status enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Arbetet ska ske med ett avrinningsområdesperspektiv. Som i så många andra vattendrag är det vandringshinder av olika slag och flottledsrensning som måste åtgärdas för att den goda statusen ska nås.

Detta år ska dessutom den viktigaste fiskevårdsfrågan någonsin för Testeboån att avgöras. Vad ska hända med Strömsbro kraftverk? Just nu ligger allt fokus på att undersöka möjligheterna om Gävleborna, det vill säga Gävle kommun, med stöd av andra kan lösa in och stänga kraftverket.

Packrafting

”Den stora tjusningen med packrafts är friheten.”

FÖR NÅGRA månader sedan blev jag kontaktad av redaktionen på Älvräddaren, med en förfrågan om att skriva en artikel om packrafting. Inte nog med det, artikeln skulle vara allt det som Henrik Bergqvists solskenshistoria ”Stenbryggan” från 2016 års upplaga av Älvräddaren inte var. Den skulle alltså inte vara ännu en solskenshistoria om packrafting.

MEN HUR SKRIVER man en artikel om någonting man älskar, och vinklar det så att det ”inte blir ännu en solskenshistoria”?

Kanske skulle man kunna berätta om den där gången när far och son (tillika artikelskribent), båda nyblivna packraftare, skulle korsa Fulufjället med otäckt mycket packning på ryggen, med målet att på den norska sidan om Fulufjället paddla söderut i den omtalade Ljörälven. Ljörälven, som efter 8

timmars vandring och nyuppfläktat köttiga skavsår innanför båda kängorna, visade sig vara lika torr som fnösken på närmsta björk.

För att inte bidra med ännu en solskenshistoria skulle man ju annars kunna berätta om den efterföljande natten, där den unge men oerfarne sonen i sällskapet skulle visa sig på styva linan genom att sova i tarp och myggnät för första gången. Myggnätet satte till sonens stora glädje stopp för alla mygg. Men den miljard knott som kläcktes samma natt som vi anlände hade fri passage genom det alltför glesa myggnätet.

Eller skulle man berätta om den där gången när ett oväntat och kraftigt snöfall i slutet av april blev lite i kallaste och blötaste laget att vandra i? För sonen, som ännu inte var riktigt torr bakom öronen, hade valt foppatofflor och bomullsstrumpor som fotbeklädnad på den leriga 13 kilometer långa traktorstig

som skiljde Ställdalens tågerrong och Nittälvens underbara vårflod.

Men ”knottnatten” på Fulufjället efterföljdes såklart av fem underbara dygn på den nedströms betydligt blötare Ljörälven. Strömmande kristallklart vatten och vakande öring avlöste rykande kokkaffe, inpyrda raststugor, fiskehistorier och nygrillad harr vid brasan i solnedgången.

DE DYBLÖTA bomullsstrumporna från ”Postleden” mellan Ställdalen och Nittälven torkade så småningom och ersattes av behagligare torrbyxor och torra ullstrumpor. Och Nittälven, en av södra Sveriges vackraste paddlingsleder, visade sig såklart från sin allra vackraste sida där den flyter fram genom ett sandigt hedlandskap som skyddas mot vind av den karaktäristiska tallskogen.

Summa summarum, uteliv blir väldigt sällan något annat än en solskenshistoria.

Jag och min far delade vår senaste

"Och Nittälven, en av södra Sveriges vackraste paddlingsleder, visade sig såklart från sin allra vackraste sida där den flyter fram..."

tur på Nittälven med ett sällskap av andra packraftare, Henrik, Stefan och Johnny. Vi möttes upp en bit öster om Brattforsen, ett virrvarr av små vattenfall och virvlande forsar en bit norr om Uvbergsbron. Att umgås med friluftsmänniskor är sällan svårt och efter en liten stund var vi bästis och bundis och konstigt vore väl annars, packraftare är vettigt folk!

Stefan och Johnny packraftade för första gången och likt de flesta andra tycktes de frälsta inom kort. Den ofrivillige ledaren Johnny tog täten redan från start genom de otaliga vackra småforsar som utgör Nittälven vid denna tid på året. Trots bristande erfarenhet paddlade Johnny många av de kommande forsarna först och oväntat nog oftast baklänges (!), något som fick oss lite mer erfarna paddlare att höja på ögonbrynen.

VI STÖTTE PÅ ytterligare tre packraftare på sandbankarna längs Nittälven och för första gången i livet fick vi byta ord med fler packraftare än kanoister under en och samma tur.

Paddlingen på Nittälven blev såklart ännu en i raden av solskenshistorier. Och för att knyta an till inledningen av denna artikel; det går inte att undvika att skriva en solskensartikel om något man älskar.

Så det är bara att hålla till godo med ännu en solskensartikel om packrafting.

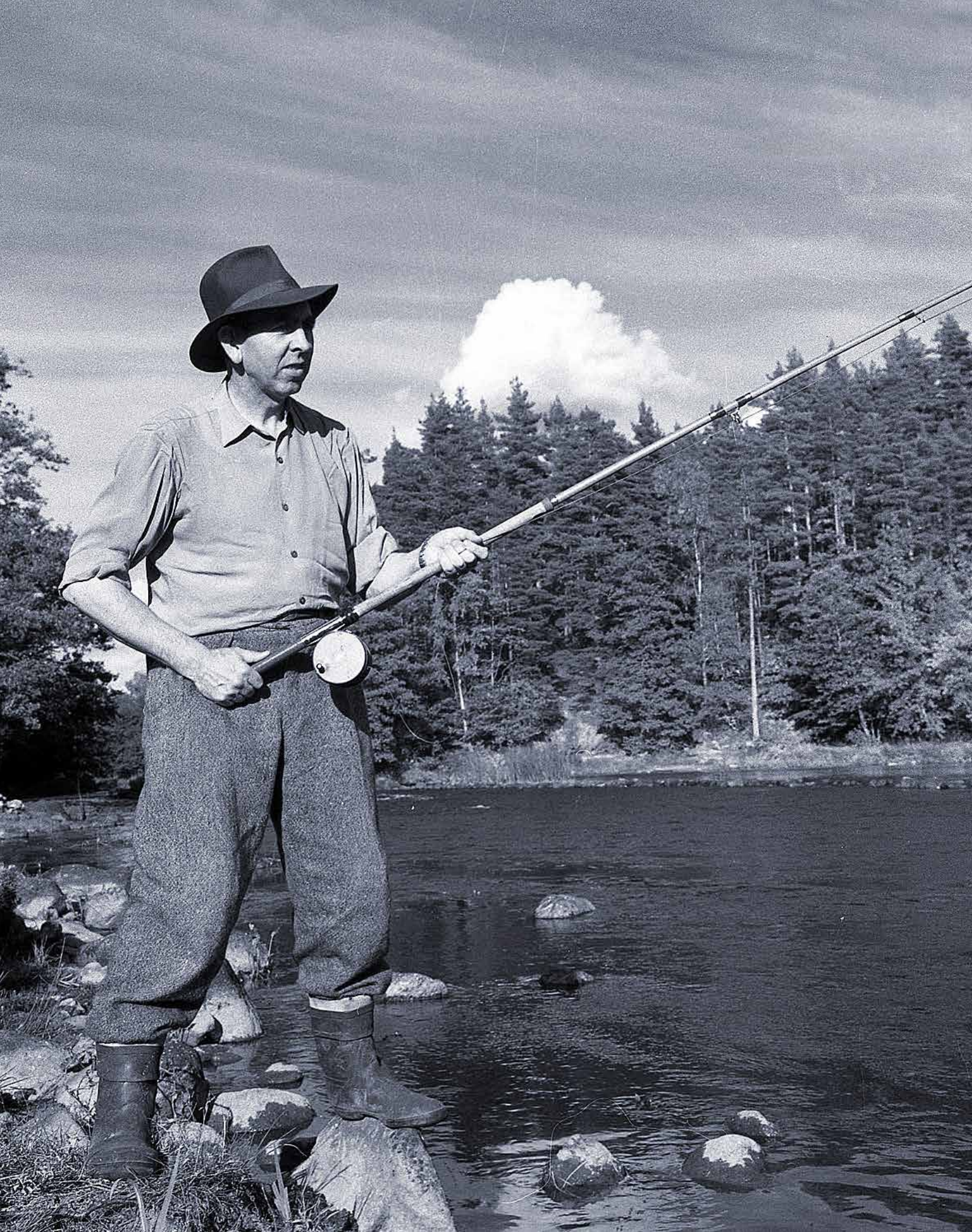
OM PACKRAFTING

En packraft är en uppblåsbar båt som väger cirka 3 kilo och får plats i en ryggsäck. Den stora tjusningen med packrafts är friheten. Med en packraft, en paddel och en flytväst i ryggsäcken öppnar du upp möjligheter i naturen som förut inte fanns. Du kan nu inte längre bara följa älvar och runda sjöar, du kan korsa och bli ett med dem och fiska av det där vattendraget som ingen tidigare fiskat...

Deltagarna i paddlingen på Nittälven, från vänster: Johnny, Stefan, Henrik, Per-Erik och Martin

Hans Lidman

– en av våra första älvräddare

Att Hans Lidman (1910-1976) är den författare som präglat synen på sportfiske mest av alla svenska författare som skrivit om sportfiske är jag nog inte ensam om att anse. Tillsammans med Nils Färnström präglade Lidman genom sitt skrivande inte bara sinn samtid men också kommande generationers sportfiskare, vilket kan spåras ända in i vår tid.

HANS LIDMANS litterära kvaliteter står ut i svensk sportfiskelitteratur och hans böcker fungerar mycket väl som både historiska berättelser men också som inlägg i dagens miljö och sportfiskedebatter. Man behöver inte heller vara sportfiskare för att uppskatta Hans Lidmans fiskenoveller. Hans förmåga att med ett sparsamt, impressionistisk målande språk fånga sportfiskets innersta kärna är unik. Hans fiskenoveller utgör många gånger en fond för en annan berättelse. Ofta handlade det om enslingar, människor utstötta ur samhällsgemenskapen som tagit sin tillflykt till skogen eller till fjället. Hans Lidmans betydelse för sportfiskets utveckling har inte bara att göra med hans kvaliteter som författare. Det har också att göra med att Hans Lidman verkade under den tid när sportfisket utvecklades från ett nöje för främst överklassen till en folkrörelse. Den framväxande välfärdsstaten med växande välstånd, kortare arbetstid och betald semester gjorde tillsammans med lägre priser på utrustning att fiskeintresset exploderade på 1950-talet då Hans Lidman skrev sina främsta fiskeböcker.

Mindre bekant är Hans Lidmans miljö-engagemang. Han var en av de första som med stort engagemang reagerade på kraftverksutbyggnad och flottledsrensning. Jag vill hävda att Hans Lidman var en av våra första älvräddare.

DET ÄR MER ÄN 70 år sedan Hans Lidmans klassiker "Det nappar i Svartån" kom ut. Mållongsboån som ån heter i verkligheten var redan då dödsdömd och förseglad i betong. Svartåns öde kom att prägla Hans Lidmans författarskap. Den sorg och saknad som finns i många av hans berättelser är det lätt att känna samhörighet med. Svartån dog men levde vidare och lever än idag i Hans Lidmans odödliga böcker. Under några år i mitten av förra seklet dödade människan i stort sett alla skogsåar med schaktmaskiner, betong och dynamit. När detta arbete var klart upphörde flottningen. Brist på eftertänksamhet och framförhållning, framstår i efterhand som den egentliga orsaken. Man borde ha insett att flottning inte skulle bli framtidens sätt att frakta timmer. Jakten på välfärd var viktigare än livet i våra vatten och gjorde dåtidens beslutsfattare fartblinda. Lösningen kom att bli utplantering av odlad öring, regnbåge och bäckröding. Skräpfisken tog man kål på med rotenon. Det skulle alltid finnas ädelfisk för oss flugfiskare.

I NOVELLEN Sländornas damm (Det nappar i Svartån) skriver Lidman i bildtexter «De gamla fina öringvatten förändras också snabbt, idylliska åar med timmerrännor, stora stenar, bråte, näckrosblad och djupa höljor blir allt mera sällsynta---de efterträds av hårt rensade vatten, där djuphål och skyddande

Nedre bild: Voxnan

bråte är borta, där trivseln för fisken helt är försvunnen. Och som ett oöverstigligt hinder för fiskens vandringar byggs höga regleringsdammar- när de stängts, tar vattenången slut. Och fisken dör»

EN AV DE NOVELLER som påverkat mig mest är Sista öringen från Fina Fisken (1976) Där skriver Lidman hur fiskelusten drev honom till Svartån trots att den sedan några år tillbaka var reglerad och tom på öring. Det fanns ändå en förhoppning att någon öring överlevt de månadslånga torrläggningarna av ån. «Under ett par timmars tid smyger jag omkring bland de gamla kära fiskeplatserna, alla så fulla av minnen. Men inte ett enda litet vak bryter aftonens stillhet, inte ens en löja ses längre krusa den blanka vattenytan. Svartån är

död». Lidman lämnar Svartån och beger sig till Häsboån längre upp i systemet. Där fångar Lidman den sista svartåöroingen. Läser man Hans Lidmans fiskeberättelser finner man en ilska, ett stillsamt ursinne över människans dumhet. Ju äldre jag blir desto mer förstår jag hur Hans Lidmans noveller påverkat mig i mitt intresse för natur och miljöfrågor. Från början var det äventyret, öringen som lockade. Senare kom jag att förstå djupet i Lidmans noveller. Den sorg som präglar hans noveller om Svartån och andra åar i Hälsingland fick mig att upptäcka att även min barndoms Svartå, Galvån utanför Bollnäs var skövad och förstörd av flottledsrensning. Jag insåg att ån på sina ställen en gång varit dubbelt så bred och den kanaliserade å-fåran jag alltid trott var Galvån egentligen bara är en hårt forsande sträcka där fisk och andra vattenlevande varelser har svårt att överleva

EN ANNAN BERÄTTELSE som påverkat mig är Ett vatten dör (Nappatag) där Lidman beskriver fisket och människorna som fiskade vid Stensele innan Storuman dämndes upp. Den avslutas «Då har Uman reglerats över åtta meter, ett vattenmagasin på 1400 000 kubikmeter ligger färdigt, 85 000 kilowatt per kraftverk är frigjorda. Det är stora och vackra siffror. Men då har Vattenfall grundligt torrlagt Umeälven på en sträcka av ungefär halvannan mil och då är förstörelsen total i ett av vårt lands allra finaste laxöringvatten». Novellen beskriver tydligt hur lätt miljön, fisken och övrigt liv i och kring ett vattendrag vägde under 50-talet när industrin och välfärdsstaten krävde el. Det som påverkat mig i novellen är dåtidens blinda tro på ingenjörskonsten och teknik. Framtidstron och optimismen som effektsiffrorna återspeglade skapade nog en slags fartblindhet. Miljöhänsyn verkade inte anses lika viktigt. På sätt och vis kan jag förstå tidsandan. Fattigdom och sociala orättvisor minskade i takt med att industrin skapade arbete och välbefinnande.

Tillgång på billig el genom vattenkraft var en av förutsättningarna för den utvecklingen.

DET FINNS MÅNGA noveller som speglar Lidmans sorg och ilska över vattenkraftutbyggnaden och flottrensningens vansinnighet. Han bedrev även opinion i frågan. Det framkommer tydligast i några artiklar i tidningen Sportfiskaren. I nr 1 från 1943 skriver Lidman en artikel med rubriken Fisket i Voxnadalen « Men nu ha olyckan kommit. Voxnan många outnyttjade strömmar ha upptäckts. Forsen vid Sunnerstaholm-Bengt Bellanders gamla klas-siska harrvatten - är redan torr och svart och död. Och Alftaströmmarna - Voxnadalen stolthet - äro redan dömda att dela samma grymma öde. Sprängskottens dån och stenkranarnas gnissel har nu blivit daglig musik för traktens befolkning - och alla skynda att ta en dust med de fåtaliga storöringar, vilka ännu trotsa krutröken och cementblandat vatten, samma sorgliga öde drabbade för något år sedan Lillboströmmen, vars rika och storvuxna harrbestånd nu helt spolierats, och just i dagarna har beslut fattas, att ett nytt och stort kraftverk skall anläggas vid Edsbyströmmen för att tillgodose de våldsamt växande Edsbyindustriernas ofantliga behov av elkraft. Och Ryggesboån, Fullströmmen och Mållongsboån - alla förut förstklassiga laxöringvatten - ha rensats för flottningsändamål. Det förefaller, som om industrialismen tagit till sin förnämsta uppgift att med systematisk noggrannhet fördärva alla goda fiskeplatser, att utrota allt vad fisk heter.»

I ARTIKELN BYGDEN som sålde sin själ (Sportfiskaren nr 7 1946) Är Lidman skoningslös. Artikeln handlar om utbyggnaden av Alftaströmmarna i Voxnan. Han skriver om de spegeldammar som anlagts för att skapa illusionen om ett levande vatten. «Dessa terrassjöar ha för all del en viss mission att fylla, ty älvsåran skulle vara mycket fulare dem förutan, men ha de anlagts med tanke på att ersätta brusande älven, så ge de närmast intryck av besk ironi». Han skriver också om Alftabornas förändrade inställning till kraftverket och

den torrlagda älvfåran. «En mulen decemberdag fick alltså Alftaborna bevittna, hur deras vackra och mångomtalade strömmar blevo tomma och svarta. Kanske gjorde inte de tomma strömmarna så starkt intryck mitt i vintern, då mestadels brukar vara gömda under is och snö. Men nu, mitt i sommarens fagraste tid, då det varit en fröjd att följa timmerstockarnas virvlande dans utför stupen, nu känns saknaden desto starkare. Det är också nu som Alftaborna fullt fatta, vilken skönhet deras strömmar en gång varit, och det sägs, att de nu bittert ångra sin tidigare krassa inställning».

DET ÄR LÄTT ATT förstå Hans Lidmans dystra syn på den tid han levde i och på den framtid han såg. Forsarna tystnade, skogsåarna flottledsrensades och sjösystemen reglerades. Det framgår tydligt i den dystopiska novellen Snickare Jugerbom fiskar (Fisket i våld, andra upplagan) som utspelar sig 1942. Lidman fiskar i Svartån. Den rätta stämningen är på väg att infinna sig då stillheten bryts av vassa röster. Det är kraftverksingenjören och hans mannar som besöker ån för en första undersökning inför den stundande regleringen av ån. Lidman flyr med gråten i halsen och sjunker ner på rygg vid åslutningen och faller i dvala. Han drömmer sig bort till en framtid (1987) där ån är sönderreglerad och där fisket är möjligt tack vare inplanteringar. Snickare Jugerbom och sonen Goliat fiskar i resterna av Svartån och efter en hård batalj lyckas Jugerbom landa en öring på nästan 17 cm. Efter bataljen samtalar Jugerbom med fiskekonstapeln som berättar att nyheterna rapporterar om en öring fångad i Lappland som vägde 9,1 hekto. En sensation! De samtalar vidare om ån och fiskekonstapeln berättar att man i gamla källskrifter hävdar att man i början på 40-talet kunde fånga tvåkilosöringar i Svartån.

I efterhand kan man konstatera att Hans Lidman hade rätt, i alla fall när det gäller flottledsrensning och den småskaliga vattenkraften. Det var under några få år

Hylströmmen, Voxnan

som de skapade någon form av samhällsnytta. När den storskaliga vattenkraften byggdes ut på allvar och elnäten knöts samman försvann nyttan med de små kraftverken och lastbilar och skogsbilvägar gjorde flottningen olönsam bara några år efter det att flottledsrensningen med schaktmaskiner och dynamit hade förstört de mindre vattendragen.

HANS LIDMAN VERKAR trots allt haft fel när det gäller Svartåns öde. Svartån har till viss del återuppstått. Lokalt engagemang och hårt arbete ledde till en ny vattendom 25 år efter Hans Lidmans död som ålade Fortum att bygga ett omlöp vid dammen vid utloppet ur sjön Mållongen. Vattendomen tvingade också Fortum att släppa tillräckligt med vatten i ån så att livet kan återuppstå och Hans Lidmans öringar åter kan snappa sländor under sommarens kläckningar. Ån har restaurerats varsamt av Woxnadalens flugfiske och numera bedrivs ett hållbart flugfiske i den övre delen av ån. Domen är tyvärr inte tillräcklig för att Svartån ska kunna bli det ypperliga öringvatten det en gång i tiden var. För det krävs en ny lagstiftning som möjliggör att fisken kan vandra helt fritt mellan sjön och ån. Dagens lagstiftning är inte tillräckligt tydlig när det gäller

miljöanpassningar. Vid utloppet ur Mållången finns inget kraftverk. Därför borde domen säkerställt att allt vatten vid normal vattenföring ska rinna i omlöpet istället för att dela upp vattnet mellan omlöp och dammlucka. Det gör att omlöpet fungerar för lekvandring men betydligt sämre för näringsvandring mellan ån och sjön. Det bästa vore naturligtvis om dammen kan ersättas med en tröskel och att Mållongen upphör som regleringsmagasin. Nedre Tälningån som ligger högre upp i systemet är fortfarande svårt skadad efter flottledsrensningen och dammen vid Nedre Tälningen måste också försvinna för att hela Svartåsystemet ska kunna bli återställt. Glädjande är att dessa vattendrag finns med på den lista av prioriterade vattendrag Länsstyrelsen i Gävleborg tagit fram. Drömmen om att återskapa Hans Lidmans Svartån är därför fortfarande möjlig. I min framtidsvision finns ingen damm vid Mållongens utlopp, ingen snickare Jugerbom och ingen fiskutsättning i syfte att tillfredställa sportfiskarens behov av att fånga öring. Jag vandrar sida vid sida med Hans Lidmans ande efter Svartån och när de första örिंगarna stiger till min March Brown hör jag tydligt Hans Lidmans hustrus ord i novellen Julinatt vid Svartån En epilog «Är de öringar! Herre Gud så fina fiskar!

Omlöpet

I början av året fick Älvräddarna, genom Christer Borg, en fråga huruvida organisationen hade möjlighet att ta hand om en "modell" av ett omlöp. Det hela resulterade sedermera i en hel del aktiviteter där eleverna från Järvenskolan Tallås, i samarbete med Älvräddarna, på olika sätt visat upp sitt "omlöp". Här följer några beskrivningar på vad dessa elever åstadkommit.

Bild på Omlöpet

PROJEKTBSKRIVNING

FISKELYCKA - forskning "Bobs Fishes" Järvenskolan 8K, Katrineholm

KORT SAMMANFATTNING: Syftet är att fiskskyddet skall förbättras. Om vi inte gör något åt problemet så dör ännu fler fiskar i vattenkraftverken och då påverkas ekosystemen negativt. Vi har marknadsfört för några av våra lärare, en mellanstadieklass och för en utbildad marknadsförare och informatör som har medverkat i juryn föregående år. Vi har även marknadsfört lösningen för Tranås Energi samt Tekniska Verken i Linköping. Vårt produktnamn är FISKELYCKA.

INLEDNING: Vi delade upp oss i mindre grupper som alla kom med förslag på problemställningar. Vi röstade sedan och fann att detta problem var det mest relevanta. Vattenkraft är en förnybar energikälla som vi tycker ska fungera på ett sätt som inte skadar fiskars miljö. Allt för många av dagens vattenkraftverk saknar fiskskydd, vilket inte är hållbart. Vi blev väldigt intresserade och tyckte att det behövdes ha en hållbar lösning inför framtiden. Själva problemet är att fiskar simmar rakt ner i vattenkraftverkens turbiner och blir till fiskfärs. Fiskarna har ingen chans att vända i det starkt strömmade vattnet. När vi forskade så sökte vi mest på internet, då vi i vår klass

inte hade några större förkunskaper i ämnet. Vi har även varit i kontakt med bl.a. Energimyndigheten, Länsstyrelsen Norrbotten och Västerbotten samt Älvräddarna. Vi vill även tacka Christer Borg på Älvräddarna för mycket bra information.

RESULTAT: Vår lösning finns som prototyp som vi har byggt. Vi har inte haft möjlighet att förverkliga våra teorier i verkligheten, av förklarliga skäl. Innan vi byggde prototypen så har vi självklart skissat på olika lösningar, sedan bestämde vi oss för just denna idé och förstorade upp den i en prototyp som visar lösningen.

LÖSNING OCH SLUTSATS: Vår lösning är ett omlöp (en konstgjord å som leder fiskarna runt kraftverket) som börjar mycket tidigare än dagens omlöp och som är gjord för alla fiskarter, inte bara lax och öring. Det finns ett galler där omlöpet börjar, gallret sitter snett så att det ska bli naturligt för fiskarna att följa omlöpet. Eftersom att det är så långt kvar till vattenkraftverket så påverkas inte vattnets hastighet av gallret, vilket det gör i dagens fiskskydd med galler. Detta gör att alla fiskar överlever förbi vattenkraftverken utan en enda skråma. Lutningen bör inte vara allt för stor, då blir det för svårt för en del arter att sig igenom omlöpet. Fiskarna kan med hjälp utav vår lösning ta sig ut till havet

och även tillbaka till sina lekområden eftersom att fiskvägen går att ta både upp- och nedströms. Vår lösning är billigare än dagens lösningar just eftersom att den fungerar både upp- och nedströms, vissa av de få vattenkraftverken som idag har fiskskydd har två olika lösningar, en för varje håll. Det fördyrar fiskskyddet och fördubblar kostnaderna.

Omlöpets byggmaterial bör anpassas efter terräng och dess geografiska plats, byggmaterial kan vara betong, plåt eller bara en grävd å. Kostnaden varierar alltså beroende på byggmaterial samt längden på omlöpet. Innan man bygger ett omlöp så måste området undersökas och inspekteras så att övrigt djurliv eller t.ex. fornlämningar inte skadas.

”Vattenkraft är en förnybar energikälla som vi tycker ska fungera på ett sätt som inte skadar fiskars miljö. Allt för många av dagens vattenkraftverk saknar fiskskydd, vilket inte är hållbart.”

En ritning bör göras så att man bygger rätt från början och undviker onödiga kostnader såsom felbyggnation. För att inte all bråte (skräp) som flyter i älvarna ska fastna i gallret så har vi byggt en gallerrensare som rensar gallret fritt från bråte. Den går på räls som sitter ovanpå gallret och har en plog som föser bort bråten. Vi har även en lucka som styrs av sensorer som kan reglera vattenflödet i omlöpet. Om vattennivån är hög så åker luckan upp för att inte omlöpet ska översvämmas och vice versa.

TÄVLINGSBESKRIVNING

FLL – First Lego League, 8K på Järvenskolan Tallås

INLEDNING:

FLL är en omfattande och internationell tävling för skolklasser och består av flera delar, där eleverna fördelar många arbetsuppgifter mellan sig. Temat 2016 var hur vi människor kan hjälpa djuren.

Elever 8K Järvenskolan Tallås

Varje grupp har skrivit varsin rapport, enligt vissa givna kriterier, som skickats in till juryn. På tävlingsdagen ska grupp 3 tävla i en turnering mellan olika klasser och grupperna 1, 2 och 4 ska för olika domargrupper redovisa vad de kommit fram till.

Syftena med FLL är både att öka kunskaperna i programmering, att låta eleverna arbeta innovativt och entreprenöriellt samt att klassen får hitta former för samarbete där alla elever får jobba med utmaningar på sin egen nivå.

HUR VI ARBETADE:

Klassen bestämde sig snabbt för att arbeta med ”fisktrappor”, alltså att göra det lättare för fiskarna att ta sig förbi vattenkraftverken. Forskningsgruppen har via (väl valda) faktasidor på internet och en mängd telefonsamtal till både olika företag, myndigheter och intresseföreningar samlat en stor mängd fakta. De hittade att lagstiftningen är snart 100 år gammal, att vattenkraftverken bara behöver prövas vid byggandet och aldrig omprövas vad gäller fiskskyddet, att det bara är 5% av vattenkraftverken som har fiskskydd, och att det ofta är undermåligt. De har också studerat hur de fiskskydd som idag finns ser ut. Eleverna har sen funderat ut hur ett bättre fiskskydd skulle kunna se ut och tillverkat en modell av det tillsammans med marknadsföringsgruppen.

Marknadsföringsgruppen har byggt en stor modell utifrån klassens förslag på utveckling, ett tidigare och längre omlöp (den ”vattenrännan”/bäck man vill att fiskarna ska ta runt kraftverket) med ett snett

nät som gör så fler fiskar tar den vägen och att fallkraften för själva fallet inte sjunker. Modellen är byggd av material eleverna hittat i vårt ”nya skolkhus”, Järven City (f d Erlaskolan/gamla Posten); kartong, pappersrullar, silkespapper, tyg mm. Modellen presenteras i en monter som eleverna ansvarar för. Montern ska både locka till sig och informera besökarna (på tävlingarna). I modellens ”vatten” simmar ”pärlplattefiskar”, på monterns väggar hänger foton, fakta och diagram som informerar om bakgrundsforskningen och klassens förslag på att utveckla fisktrappan samt foton på vad alla olika grupperna arbetat med. Några elever har gjort en logotyp för produkten/företaget, som de kallar FISKELYCKA. De har gjort olika utsmyckningar till montern och de har tillverkat namnskyltar till alla i klassen.

Av KomTek har vi fått låna en robot med motor och två lådor med legodelar för att bygga upp en robot som ska utföra en mängd förutbestämda uppdrag. På ett spelbord (ca 2m X 5 m) finns det en mängd uppdrag som roboten ska programmeras att utföra. Alla handlar om att hjälpa djur. Det finns ca 10 uppdrag, olika svåra och värda olika många poäng. Roboten ska på 21/2 minut samla på sig så många poäng som möjligt. Det gäller att välja vilka uppdrag man satsar på, i vilken ordning osv.

Den här klassen hade inte stor erfarenhet av programmering, så det har gällt att ta reda på hur de ska göra.

Klassen har arbetat med detta på NO-Tk-lektioner i ca 4-5 veckor och en halv dag extra i slutet för att hinna klart.

REFLEKTION

Annika Löfvenborg, lärare

RESAN TILL (och från) Bodö i norra Norge var mycket omtumlande, och kändes överklig när vi kommit hem. Den långa bussresan gick genom för oss avlägsna orter som Dorotea och Arvidsjaur. Jag tittar ideligen på kartan och hade svårt att förstå hur långt norr ut vi var. Allt hade gått SÅ fantastiskt bra (nja, vi placerade oss ju inte bland de fem första, men det gjorde inget), både att sova på bussen, elevernas uppförande glädje och entusiasm osv.

”Det var en fantastisk och överklig upplevelse detta med Elmia också. Det är ofattbart för oss, att vi väckte sådan uppmärksamhet. Att många pratade med eleverna och oss lärare.”

Jag tror det kändes lika märkligt och nästan överkligt för eleverna också. De frågade mig, och jag bekräftade ofta, att ”ja, det här är det knäppaste jag gjort som lärare”.

Vi hade lite svårt att tänka oss att kasta modellen, den hade tillkommit i sådan glad iver och gett oss så mycket spännande. På chans och skämt frågade jag Christer Borg, om inte ”Älvräddarna” hade ett kontor någonstans så vi kunde få donera modellen till dem och låta den stå där. Nu var så inte fallet, men Christer funderade lite och bjöd sen in oss till Sportfiskemäsan på Elmia.

Nu var inte mässan förrän i mitten av mars, så

Övre bild: Christer Borg, Älvräddarna. Från Tallåsskolan: Izabella Buic, Sally Pettersson, Oscar Andersson, Ebba Larsson, Martin Eriksson och Amanda Kern Blixt.

Undre bild vänster: Martin Falkind (chefredaktör Fiskejournalen), Christer Borg. Från Tallåsskolan: Ruben Edlund, Melissa Serinkaya och Izabella Buic.

Undre bild höger: Björn Pettersson Tranås Energi. Från Tallåsskolan: Ruben Edlund, Izabella Buic och Melissa Serinkaya.

projektet fick vila lite. Buss bokade vi, men inget mer. Tiden gick fort och snart var det brått att fixa hotell, mat och ”övrig aktivitet”. 19 av eleverna följde med. Den här resan gick också VÄLDIGT bra. Vi åkte buss, checkade in på hotellet, åt specialbokad middag, var på bio (världspremiär av nya ”Skönheten och Odjuret”).

”Tranås Energi filmade. En VD sa imponerat att han anställt dyra konsulter – och så löser en klass 14/15-åringar det!”

Vi hade veckan innan utsett en grupp elever som skulle vara på scenen och svara på frågor. Vi hade en ”bygggrupp” som följde med mig i taxi till Elmia tidigt på morgonen för att bygga upp vår modell med alla detaljer. En timma senare kom resten av klassen (när busschauffören fått lagenlig nattvila – det är mycket att tänka på). Jag hade gjort ett ”monter-schema”, så alla elever skulle vara i montern två 30-minuterspass var, i grupp om fyra. Minst två i varje grupp hade ingått i antingen ”forskningsgruppen eller marknadsföringsgruppen, eller jobbat nära dem. På detta sätt säkrade vi upp att det alltid skulle finnas någon kunnig vid montern, samtidigt som alla skulle få känna sig delaktiga och ha en uppgift.

Det var en fantastisk och överklig upplevelse detta med Elmia också. Det är ofattbart för oss, att vi väckte sådan uppmärksamhet. Att många pratade med eleverna och oss lärare. Ville ha oss till bl a ”kommunerna vid Piteälven”, till Laholm och några ställen till. Tranås Energi filmade. En VD sa imponerat att han anställt dyra konsulter – och så löser en klass 14/15-åringar det!

Vi fick fina ord från olika personer, som vi inte känner, på Facebook, rörande hyllningar från bl a Älvräddarna och Tranås Energi.

Jag, och många elever, levde återigen i någon form av fnissig euforisk lycka. Radio Sörmland P4 var och gjorde en direktsänd intervju en fredag.

Vi får väl se om detta är slut nu, det har varit en tid av så mycket arbete, så mycket entusiasm, så mycket glädje.

I mitt arbetsrum står modellen, eller ”monstret” som vi börjat kalla den, ca 50 cm bred och ca 150 cm lång. Jag tror inte vi kommer att kunna göra oss av med den på ett år än. Eleverna går nu i åk 8, detta har betytt så mycket för oss och vi kommer nog få behålla den till de slutar nian.

Som sagt; ”det knäppaste jag gjort som lärare” men också bland det roligaste.

Hood/Huvtröja - Marinblå med brodyr. Ekologisk bomull.

S M L XL XXL

Pris

400:-

Antal

Summa

Ekologisk T-Shirt "Payback"

S M L XL XXL

250:-

Ekologisk T-Shirt "Free Our Rivers"

S M L XL XXL

250:-

Glasögonremmar med Älvräddarlogga.

99:-

Keps - Sandfärgad Ekologisk bomull.

90:-

Broderat märke "ÄLVRÄDDARNA" - 65x65 mm

45:-

Bildekal "FISKVÄGAR NU!" - 460x76 mm

50:-

Böcker:

Vattenriket i Vålådalen

- Ingemar Näslund och Micke Sundberg

En bok om livet under ytan i några av landets mest extraordinära vattenmiljöer.

Allt överskott går till Älvräddarna

320:- (inkl. frakt)

Levande vatten

- Lars Norman och Kent Moén

"Unika bilder av levande vattenmiljöer som hänför och inspirerar, och natur-lyriska texter som för oss ut till vattnet och via naturvetenskapen, in till det ursprungliga."

Allt överskott går till Älvräddarna

290:- (inkl. frakt)

Faktura bifogas varorna. Frakt tillkommer.

Du kan även beställa genom

webbutik på vår hemsida: www.alvraddarna.se

Adress: Älvräddarnas Samorganisation

Lissvägen 1

880 30 NÄSÅKER

Tel: 073-834 07 76

Namn

Adress

Tel

Epost

ÄLVRÄDDARNA

Landet runt

En av Älvräddarnas styrkor är alla våra lokalavdelningar som genom åren stått för en fantastisk och helt igenom ovärderlig insats vad gäller att vårda, vakta och bevara våra vattendrag. Det kan handla om allt från att fysiskt ta sig till något vandringshinder och på plats dokumentera, till att lyfta frågor om utrivning på den lokala politiska arenan. Här följer ett axplock av dels sånt som hänt men även saker som är på gång lokalt.

ÄLVRÄDDARNA PITE OCH ÅBY ÄLVDAL

FRÅN BÖRJAN bestod vi av ett antal personer med kopplingar till olika arbetsgrupper, men med stöd av Älvräddarna centralt. Nu har vi gått samman och bildat Älvräddarna Pite och Åby Älvdal.

Gruppen kämpat för utrivning av ej miljöanpassade verk i Åbyälven respektive Lillpiteälven. Vi finns med i arbetsgrupper tillsammans med representanter från olika föreningar och fiskevårdsområden. Vi har även haft stöd av t ex Naturskyddsföreningen, Sportfiskarna och Östersjöfaxälvar i Samverkan. Förhoppningen med att bilda en Älvräddargrupp är att vi ska få en tydligare plattform att agera utifrån och samtidigt fortsätta samarbeta med tidigare nämnda organisationer.

Älvräddargruppen kommer att bedriva opinionsbildning och informationsspridning samt aktiv bevakning av miljö- och bygdeintressen i älvdalarna. Vi vill se att man tänker hållbart kring de högt skyddsvärda älvarna och gör satsningar som skapar förutsättningar för lokal utveckling.

Vi verkar för en utrivning av samhällsekoniskt olönsamma vattenkraftsverk, som tex Hednäs kraftstation i Åbyälven och de två verken i Lillpiteälven (Lillpite- och Råbäckens kraftverk)

Ett arbete med namninsamling pågår för utrivning av Hednäs kraftstation. Vi har startat en facebook-grupp för älvräddargruppen där man kan följa vårt arbete. Opinionsbildning sker genom denna grupp samt via insändare och debattinlägg

i lokaltidningar. Kontakter sker återkommande kring samarbeten med andra föreningar. Vi vill knyta samarbeten för att främja miljön, bygden och hållbar sportfisketurism. Älvräddargruppen består idag av sex personer. Kontaktpersoner är Johan Granstrand och Johan Hörnemalm.

ÄLVRÄDDARNA ROBERTSFORS

VÅR BREDD SOM förening har börjat ta form och vi har växt med några nya personer som är aktiva i olika former. Vi arrangerade förra sommaren ungdomsaktiviteter inom fiske i form av ungdomsläger med fiske, vattenmiljö, sjövätt och allemansrätt som innehåll.

Vi gjorde en repris med pimpelfiske för flyktingungdomar som blev uppskattat trots sämre väderförhållanden. Vi syns och hörs allt mer då vi deltar i seminarier, konferenser och möten av olika slag. Vattendagarna den gångna hösten och Levande Laxälvar 2.0 i februari, båda i Umeå för att nämna några.

Vi följer utvecklingen i vattendrag i närområdet och har, tillsammans med Älvräddarnas ordförande Christer Borg, besökt sammankomster om Åby älv. Vi tänker samarbeta mer med den nya gruppen Älvräddarna Pite och Åby Älvdal, där vi har en gemensam nämnare i våra lokala angelägenheter i Skellefteå kraft AB.

Vi och Rickleåns övre fvo lämnade in en hemställan mot Skellefteå Kraft AB till Länsstyrelsen Västerbotten förra sommaren. Den berörde problematiken med fisk-

vandringen där fisken hellre försöker gå via ett spillrör som är lockvatten till laxtrappan, och där vi noterat döda instängda fiskar vid de 3 första kraftverken i Rickleån. Detta resulterade i ett möte där vi med Länsstyrelsen Västerbotten och kraftbolaget gick igenom ärendet som avslutades i december med en enligt oss löjoväckande åtgärdsplan.

Vi har därför nyligen aviserat muntligen till kraftbolaget i ett vattenrådsmöte, att vi kommer att hemställa igen. Och denna gång tar vi hela Rickleån som avvattnar länets största sjö, Stora Bygdeträsket i Bygdsiljum som ligger i Skellefteå kommun. Där finns det översta av 5 st kraftverk, vilka kan producera motsvarar ett halvt vindkraftverk.

Vi besökte under våren Stora Bygdeträskets fvo's årsmöte, där under tecknad höll föredrag där bla problematiken i Rickleån togs upp. Vad miljöproblemen innebär samt hur det kan kunna att se ut i framtiden med myndigheters syn och arbets sätt med ny lagstiftning. Föredraget handlade även om vikten av samverkan mellan olika fiskevårdsområden och miljöorganisationer som älvräddarna.

En viktig nyckel för framgång i vårt arbete är att 2 st ur vår lokalgrupp nu också är invalda i styrelsen för Rickleåns övre fvo. Det förstärker legitimiteten av vårt miljöarbete med att få fria vandringsvägar i Rickleån och ger oss en annan spelplan att utveckla och påverka förvaltningen av älvdalen.

I övrigt så har vi i vår lokal stått värd för uppskattade sammankoms-

ter med olika föreningar som 4H, Västerbottendistriktets tävlingsmöte (sportfiskarna) och Norsjö Fiskeklubb vilka vi även samarrangerade ett DM i pimpelfiske i sjön Tryssjön med.

Nu tar vi sikte på kommande utmaningar och ser fram emot att den nya vattenlagstiftningen blir vad vi alla hoppas på.

Vid tangentbordet.

Jari Toivanen

ÄLVRÄDDARNA CENTRALA HALLAND

ÄLVRÄDDARNA centrala Halland (ÄlvCH) har under 2016 i mindre utsträckning arbetat mot länsstyrelsen med nya tillsynsärenden och i stället i större utsträckning fokuserat arbetet på samråd och ansökningsmål gällande tillstånd för vattenkraft. Ett tillsynsärende har dock initierats under året, angående brott mot villkor om minimitappningen vid Hertings kraftverk i Ätran.

I övrigt hölls ett möte under våren med länsstyrelsen om de tillsynsärenden som anmälts under 2015 och som myndigheten fortfarande inte påbörjat. ÄlvCH har under 2016 bistått ÄlvS med deltagande i flera tillståndsmål, både genom skriftliga yttranden och representation vid huvudförhandlingar. Bland annat Bota- och Hultaberg vattenkraftverk och Gränshuskvarn i Halland samt Götafors i Lagan (Jönköpings län) och även Kornberga kvarn i Helgeå (Kronobergs län). ÄlvCH har även samarbetat med Älvräddarna Skåne i samråd och ansökningsmål gällande kraftverk i Vramsån och Kävlingeån.

2017 förväntas fortsätta som föregående år då nya tillståndsansökningar är att vänta, i Halland framförallt i Smedjeån där samtliga kraftverk är förelagda att söka tillstånd. Flera av målen från 2016 är dessutom fortfarande pågående.

Älvräddarna centrala Halland tackar samorganisationen och alla medlemmar för det stöd föreningen får.

VI HAR NAPPAT PÅ FÖRENINGSEL!

- CHRISTER BORG,
ORDFÖRANDE I ÄLVRÄDDARNA

Välj Föreningssel hos Tranås Energi och stöd ÄLVRÄDDARNA!

NU KAN DU VÄLJA ett elavtal som hjälper oss alla att få en bättre miljö i våra vattendrag! Genom Tranås Energis nya erbjudande *Föreningssel* hjälper du oss i rikssamorganisationen och den valda undergruppen genom att 200 kr kommer oss tillgodo när du tecknar ett elavtal hos dem. Efter 100 nya kunder får vi en extra bonus på 10 000 kr. Detta är inget som påverkar ditt elpris, pengarna skänks av Tranås Energi.

Mer om Föreningssel på:

tranasenergi.se/alvraddarna-foreningssel

Nästan längst ned på sidan kan du välja Älvräddarna och en av de deltagande undergrupperna. Se bilden för dina valmöjligheter.

Vi vill att du kryssar för **"Hemmagjord el"**, för att du ska få el som är producerad med Bra Miljövalmärknigen. Gör du inte det får

du tyvärr "vanlig", ej miljöanpassad, vattenkraft och det är inget som vi stöder. Så välj **"Hemmagjord el"**!

Erbjudandet gäller dig som inte redan är kund hos Tranås Energi. Är du det kan du passa på att värva släkt och vänner, man måste inte vara medlem i Älvräddarna för att stötta oss på detta sätt.

Har du direkta frågor kring detta erbjudande tar du kontakt med Tranås Energi. Ring på **0140-683 08** eller skicka ett e-post till: info@tranasenergi.se

Tranås Energi har som enda bolag (hittills) i universum fått Älvräddarnas diplom för sina helt frivilliga insatser att bygga fiskpassager, mest i form av så kallade omlöp. Läs mer om deras arbete med sin vattenkraft och diplommet som de fått av oss: www.tranasenergi.se

PRIVAT / ELAVTAL / JÄMFÖR ELPRISER

JÄMFÖR ELPRISER

Här kan du jämföra våra olika avtalstyper och teckna ditt elavtal

Undrar du något är du alltid välkommen att kontakta oss på 0140-683 008. Om ditt nuvarande elavtal sträcker sig längre än tre månader framåt kan du istället göra en [intressanmälan](#), så skickar vi ett förslag med aktuella priser när det är på väg att löpa ut.

[Klicka här om du är företagskund](#)

Jag är

☒ Befintlig kund ☐ Ny kund

☐ Nyinflyttad

Startdatum

Fastighetens postnummer

☐ Kryssa här om fastigheten ligger i en kommun med reducerad energiskatt

[Mer information](#)

Årsförbrukning i kWh

Du hittar din årsförbrukning på din elräkna eller genom att fråga ditt elavtalsbolag

[Mer information](#)

 Hemmagjord el

☐ Jag väljer Hemmagjord el till mitt elavtal (2 öre per kWh)

[Mer information](#)

[Visa resultat](#)

Hitta din förening

Älvräddarna

✓ Välj undergrupp

Vättnets Våja

Älvräddargrupp Vimmerby-Västervik

Älvräddarna Linköping

Älvräddarna Uppland

Älvräddarnas Samorganisation

Älvräddarna Centrala Halland

Älvräddarna Robertsfors

TACK

för ert värdefulla stöd och engagemang vår kamp
för bevarandet av våra strömmande vattendrag!

Huvudspensorer

Guldspensorer

Mälardalens Canebyggare Mitt Fiske

Silversponsorer

Bronssponsorer

Johan Broman Tackle & Event AB - Gunnar Westrin - Måns Tham - Mieko Fishing AB - Nordic Footprints Hultins
Sportfiske - Älvdalens Fiskecenter - DMD-Consulting Sweden - Hårkan & Långan Jakt och Fiske - Vikens
Flyfisher - Ljustorpsåns FVO - Nedre Nätraälvens FVOF - Sandhamnsguiderna AB - Jan Lahenkorva
Skärgårdsguiderna i Sverige AB c/o Jälsten - Sportfiskebutiken Tajtlajn AB - Sunnedamms Sportfiske Skanfurn
AB - Lapponicus fiske och fritid HB - Ekbergs Fiske - Minimark & Trädgård AB - Rossöns FVOF
MÅ Fiske & Fritid AB - Mälardalens Sportfiske - Möbelsnickare Christofer Eliasson - Packraft Sverige Packalätt
Skandinavien - Studio Henrik Bonnevier - KonfAktiv - Stockholms Flugfiskeklubb
Fiskeshopen Mörrum AB - Magnus Ström Fotograf - CWC - Måndagsgruppen Lidmans Svartån
Ätrans Sportfiskeförening Falkenberg - Icehotel AB - LimnoiT Fiskevård

TACK

för ert värdefulla stöd och engagemang vår kamp
för bevarandet av våra strömmande vattendrag!

Huvudspansorer

Guldspansorer

Mälardalens Canebyggare Mitt Fiske

Silverspansorer

Bronsspansorer

Johan Broman Tackle & Event AB - Gunnar Westrin - Måns Tham - Mieko Fishing AB - Nordic Footprints Hultins
Sportfiske - Älvdalens Fiskecenter - DMD-Consulting Sweden - Hårkan & Långan Jakt och Fiske - Vikens
Flyfisher - Ljustorpsåns FVO - Nedre Nätraälvens FVOF - Sandhamnsguiderna AB - Jan Lahenkorva
Skärgårdsguiderna i Sverige AB c/o Jälsten - Sportfiskebutiken Tajtlajn AB - Sunnedamms Sportfiske Skanfurn
AB - Lapponicus fiske och fritid HB - Ekbergs Fiske - Minimark & Trädgård AB - Rossöns FVOF
MÅ Fiske & Fritid AB - Mälardalens Sportfiske - Möbelsnickare Christofer Eliasson - Packraft Sverige Packalätt
Skandinavien - Studio Henrik Bonnevier - KonfAktiv - Stockholms Flugfiskeklubb
Fiskeshopen Mörrum AB - Magnus Ström Fotograf - CWC - Måndagsgruppen Lidmans Svartån
Ätrans Sportfiskeförening Falkenberg - Icehotel AB - LimnoiT Fiskevård

**Bli medlem
du också!**

ÄLVRÄDDARNA

